

ЧИ ПОТРІБНІ УКРАЇНЦЯМ ПОВСТАНСЬКІ ПІСНІ?

Чи потрібні нам повстанські пісні? Звичайно, ідейні комуністи та прихильники «Русского мира» однозначно засудять це ідеологічне відлуння «бандерівщини». Але мені доводилося чути деякі критичні думки і з українського патріотичного табору. Мовляв, у сильних націй повстанських пісень майже немає, або ж вони становлять невеличкий відсоток загального пісенного продукту. Коли у німців, англійців, французів була потреба повставати? Сильні нації налагоджують своє життя так, що у них зовсім інші пріоритети: економічна чи політична експансія, розвиток науки, підкорення космосу і таке інше. А повстанські смуги в історії — це якраз ознака слабкості нації, а не її сили... Що ж, така точка зору теж має право на існування. Але моє перебування в Коломиї на фестивалі патріотичної пісні не було переобтяжене подібними роздумами. Коли я побачив серед багатолюдного натовпу двох чоловіків у плетених із соломки «мазепинках» (на фото), то подумав: такий народ підкорити неможливо. Адже у нас українська культура і політичне життя існує у «реверсному режимі». Щось народжується на сході, а потім мігрує на захід і там живе своїм життям. Скажімо, ідеї східняків Міхновського і Донцова або козацька ідея, занесена в Галичину і прищеплена на прикарпатському ґрунті Кирилом Трильовським. Потім та чи інша

ідея чи явище може знову повернутися на схід, трохи видозмінившись. Солом'яні брили — ну були колись на Херсонщині, на Полтавщині... А тут цей практичний, екологічний головний убір суттєво видозмінився і навіть набув ідеологічного забарвлення. Солом'яна «мазепинка» з тризубом — чим не український винахід? Я вкотре відчув гордість від того, що українець, що живу саме в цьому, особливому, західному регіоні. Адже тут усе повстанське шанують...

Перед урочистою частиною пройшов рясний дощик, але по-

тім знову виглянуло сонечко. Одним з перших вийшов на сцену 90-літній Мирослав Симчич (у минулому сотенний УПА «Кривоніс»). Його промова запам'яталася багатьом:

— Шановна громадо! Дякую усім, хто прийшов на свято повстанської пісні. Саме завдяки пісні ми вижили як нація після втраченої державності у XIII столітті. І запорозьким козакам, і карпатським опришкам, і гайдамакам з Наддніпрянщини пісня допомагала у їхній боротьбі. Ми відновили державу, але вона зовсім не така, про яку ми мріяли, за яку боролися...

(Продовження на 6-й стор.)

Сотенний УПА «Кривоніс»

В СВОЇЙ ХАТІ — СВОЯ ПРАВДА?

«УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД» ЧИ «НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ?»

стор. 4

ДОЛІ ЛЮДСЬКІ...

«ЦВІТ АКАЦІЇ БУВ ДЛЯ НАС ДЕЛІКАТЕСОМ...»

стор. 5

ПОЕЗІЯ

ПОЕТИЧНА АВТОБІОГРАФІЯ ВАСИЛЯ МАРСЮКА

стор. 10

ОТАК ЖИВЕМО...

Згідно з останнім повідомленням ЗМІ, міліції в Україні довіряє лише один відсоток громадян, а це приблизно стільки, скільки є самих стражів порядку, тобто цілком можливо, частина з них заявила про недовіру самим собі. До того ж далеко не всі громадяни взагалі мали справу з міліцією (це вже не кажучи про дітей), просто їх не грабували, не гвалтували, їм не псували життя сусіди та і самі вони не мали відношення до криміналу.

То звідки ж взявся такий колосальний антирейтинг, і якщо він не сфальшований, то чи стимулюватиме до позитивних змін у лавах міліції, чи поповнюватимуться вони порядними людьми при такому упередженому ставленні? А упередженість ця передовсім формується нашими вітчизняними ЗМІ, бо, переконана, що в лавах мі-

ГОРДІЄВІ ВУЗЛИ ТЕЖ РОЗРІЗАЮТЬ З КРОВ'Ю...

ліції, як і у будь-яких професійних колах, є люди різні. Особисто я, відвідавши безліч громадських заходів, не стала свідком жодного, де б міліція поведилася непристойно, і якщо країна кипить від обурення через побиття (слава Богу, без помітних наслідків) двох журналістів у Києві під час громадських акцій, варто було б спитати про все це насамперед з організаторів і директивників тих подій.

У нас же «випустили пару» на міліцію, яка «не захистила», а справжні винуватці, як завжди, лишилися поза зоною досяжності. Та й інші наші проблеми, як правило, «лежать під ногами». Це «непоборне» сміття, з яким кожна госпо-

диня успішно впорується в межах своєї оселі, а ось в межах держави це просто національна катастрофа, у всякому разі, в Криму — точно, навіть складається враження, що його не прибирають належним чином навмисно, аби завжди було про що поговорити, особливо журналістам телеканалу «Неаполь». А ще — дороги. Недарма ж кажуть,

що дві найголовніші проблеми для Росії — дурні та дороги. Здається, в Україні має місце щось подібне. А погані дороги, як і неприбрані сміття, потрібні саме для того, щоб дурням було заціклюватися ж на тому, що вже відпрацювала по два строки каналізаційна мережа, що відпадають балкони з дітками, які приїхали до Криму відпочивати, що для багатьох єдиною мораллю і критерієм оцінювання стала наявність грошей. А журналісти, зокрема, під час розмови на честь їхнього професійного свята, стверджували, що «годують» споживача своєю продукцією повідомленнями про всілякі

криваві події виключно тому, що це відповідає запитам громади. Бо це, мовляв, найвище задоволення — спостерігати на телеекрані за смертоносними катастрофами і усвідомлювати при цьому, що у тебе все гаразд і навіть на плиті кипить борщ. Тобто душевний комфорт будується на антитезі: чим гірше комусь — тим більше задоволення від життя отримує я. Оскільки це ж не радянські часи, хоча й досі існує телепередача з назвою «Один — за всіх...». І не треба робити вигляд, що насправді більшість з нас не співпереживає, іноді ледь стримуючи сльози, коли спостерігає за чийсь горем, бо, бачте, в Америці люблять дивитися фільми-«ужастики». Даруйте, то їхня справа, а нам достатньо і тих «ужасти-

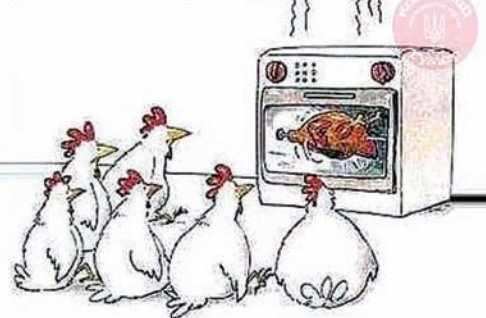
ків», які маємо у власному житті або у житті людей, котрі нам не байдужі.

Тож, тиражуючи свою криваву продукцію, не треба робити вигляд, що це — задля суспільного блага, а не задля гонорару. А погані дороги — то ж чудово, без них не було б стільки автокатастроф, які зазвичай подають на «першу страву» всі українські провідні телекомпанії.

Насправді ж життя значно складніше і простіше, й помирають люди здебільшого не під прицілом фотокамери (це щодо журналістської суперечки, наскільки етично було фотографувати Діану Сидельник у момент трагедії в санаторії «Юність»), помирають вони поступово, так би мовити, — поетапно, втрачаючи все те, що надавало сил боротися за своє виживання, довжиною в життя.

(Продовження на 5-й стор.)

Фільм жахів

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудоий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта" "БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13-14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua
Друкарня: ТОВ «ВПК «Експрес-Поліграф» вул. Фрунзе, 47-б м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
Генеральний директор Олександр БІЛАШ
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com

МІЛЬЙОННИЙ ТУРИСТ ПРИБУВ ДО КРИМУ З ХАРКОВА

Кримчани з оркестром, квітами і подарунками вітали мільйонного туриста на залізничному вокзалі у Сімферополі. Ним виявилася сім'я — харків'янка Майя Цепкова, а також її донька Світлана Львівна з внучкою Вікторією Родіоновою, яка прибула поїздом Харків-Сімферополь і добиралася в Крим через Харків з Москви. Про це передає кореспондент Укрінформу.

«Так нас ще ніколи не зустрічали в Криму. Останні кілька років ми приїжджаємо сюди практично щороку і відпочиваємо по 2-3 тижні. Цього разу ми замовили тур у Демерджи під Алуштою», — розповіла С. Львівна.

За її словами, в Криму вони планують поїздити з екскурсіями історичними місцями,

«але найголовніше, через що ми тут, — це море».

С. Львівна зізналася, що честь бути ювілейними туристами, яка випала їм, — приємна несподіванка.

Подарунком мільйонному туристу став тиждень оздоровлення на двох у розташованому на березі лікувального озера санаторному комплексі «Саки», а також страховий сертифікат від нещасного випадку на суму 1 млн. грн. на весь період перебування в Криму.

За словами міністра курортів і туризму АРК Олександра Лєва, цього року мільйонний турист прибув до Криму на вісім днів раніше, ніж торік.

«Символічна зустріч мільйонного туриста — це імі-

жевий для Криму захід, який свідчить про туристичну та інвестиційну привабливість автономії», — зазначив Лєв.

Він підкреслив, що торік подібний захід проводився в аеропорту, і в найближчих планах міністерства — вітати тих туристів, які добираються у Крим морем і автотранспортом.

Як зазначив глава Мінкурортів, на сьогоднішній день в Крим приїхало туристів на 19% більше, ніж у червні минулого року, і на 56% більше, ніж рівно 4 роки тому — 2009 року.

«Минулого року Крим прийняв понад 6 млн. туристів, а може прийняти до 8-10 млн. Головне, щоб зростання кількості відпочиваючих відбувалося не лише за рахунок літнього періоду, а за рахунок розширення кордонів курортного сезону — це сьогодні наше основне завдання», — підкреслив О. Лєв.

АВТОНОМІЯ – У ТРІЙЦІ ЛІДЕРІВ

За підсумками I кварталу Крим посів третє місце в рейтингу регіонів України. Про це свідчать підсумки оцінки результатів діяльності Ради міністрів Криму, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій. Порівняно з аналогічним періодом минулого року в рейтингу Крим піднявся на 19 позицій — з 22 на 3 місце. Про це повідомляє прес-служба Ради міністрів Криму.

«Крим показав гарні результати за стратегічно важливими напрямками. Наше завдання — зберегти позитивну динаміку в пріоритетних галузях і бути в лідерах України з економічного розвитку. Для цього у Криму є всі можливості і потужний потенціал», — прокоментував підсумки рейтингу голова Ради міністрів Криму Анатолій Могильов.

Оцінка результатів діяльності Ради міністрів Автономної Республіки Крим проводилася за 39 показниками у 8

напрямах. Так, Крим посів перше місце у сфері житлово-комунального господарства (у I кварталі минулого року — 13 місце). Такий результат обумовлений зростанням обсягу введення в експлуатацію житла на 88,7%, а також значним обсягом введеного в експлуатацію житла у розрахунок на 10 тис. населення. Крим також входить в 10-ку кращих регіонів України щодо захисту прав дітей, інвестиційної, наукової та інноваційної діяльності, споживчого ринку.

Обсяг виконаних робіт у будівництві збільшився в 2,4 раза.

За цим показником Крим посів 1 місце, в той час як рік тому автономія була на 27 місці. На 62,2% збільшився обсяг експорту товарів, це відповідає 4 місцю (у I кварталі 2012 року — 11 місце). Порівняно з минулим роком Крим також поліпшив позиції за індексом реальної зарплати, який склав 116,1%. За цим показником Крим посідає 1 місце, торік — 22 місце. На 6,7% зросли власні надходження до Пенсійного фонду України, значно знизилася заборгованість за страховими внесками економічно активних платників до ПФУ — на 19,1%. Автономія також поліпшила позиції за індексом споживчих цін на продукти харчування.

ЗАПРОШУЄ ВІДРОДЖЕНИЙ «КРИМ»

Завтра, 15 червня, о 14.00 в приміщенні Республіканської наукової універсальної бібліотеки ім. І. Я. Франка (Сімферополь, вул. Набережна, 29-а) відбудеться урочиста презентація першого номера «Літературно-художнього журналу «Крим».

Сучасна література в пострадянській період — явище надзвичайно неоднозначне. З одного боку, автори стали більш розкутими, з іншого, — сьогодні на ринку можна побачити твори, які негативно впливають на читача, на формування його смаків, на весь літературний процес. Розмірковуючи про значення літератури в сучасному світі, доводиться враховувати, що, незважаючи на сучасні технології, які надають доступ до кращих бібліотек, можливість читати електронні книги та бути в курсі літературного процесу, люди стали читати менше. Це позначається на загальній грамотності, призводить до розмивання ціннісних орієнтирів.

Як зазначив у редакційній статті до журналу голова Кримської республі-

канської організації Національної спілки письменників України Борис Фінкельштейн, «багато хто намагається маніпулювати поняттям «толерантність». Але, як не парадоксально звучить, толерантність — це не тільки ставлення, а й активна життєва позиція. А значить, те, що суперечить основним загальнолюдським цінностям, не може сприйматися терпимо. Ми повинні досягати гармонії в єдності та унікальності в різноманітності. Дуже важливо для творчості не тільки спілкування культур, але й культура спілкування. Саме це визначає рівень морального та демократичного розвитку суспільства.

Для поліетнічного Криму, унікального регіону нашої країни, така позиція дуже значуща. Крим відрізняється особливою історичною долею та особливим становленням на просторах колишнього СРСР. Тут мешкають представники понад 110 націй та народностей, тут коріння світових релігій, духовною основою яких є взаєморозуміння. Незважаючи на певну

багатовекторність симпатій кримчан щодо питання геополітичної орієнтації автономії, всі вони живуть дружно у спільному домі. В цих умовах надзвичайно важливо постійно спрямовувати зусилля на забезпечення стабільності та розуміння того, що у всіх кримчан єдина доля.

Національної науки не буває, як не буває національної таблиці множення. Однак існує національна культура, складовою частиною котрої є література. І найголовніше — письменник будь-якої національності є виразником своєї мови — найбільшої цінності народу.

Перший номер журналу вийшов у далекому 1948 році. За 14 років видання кожен із 32 номерів ставав справжньою подією для кримських прозаїків та поетів, для наших земляків, яким була не байдужа літературна творчість. Символічно й закономерно, що відроджений журнал має здоволену нумерацію, підкреслюючи спадковість та наслідуючи багаті традиції свого попередника.

З ініціативи Кримської республіканської організації НСПУ, підтриманої головою Ради міністрів і голо-

вою Верховної Ради АРК, відроджений журнал виходить трьома основними мовами автономії: російською, українською і кримськотатарською.

Як зазначив Анатолій Могильов на робочій зустрічі з членами Спілки письменників, «у нас спільне завдання — берегти мир та злагоду, консолідувати кримське суспільство. Без цього неможливий розвиток регіону, і роль творчої інтелігенції, особливо письменників, у цьому процесі важко переоцінити». Голова уряду автономії підкреслив, що й надалі буде надавати допомогу та сприяти розвитку національних мов та літератур народів Криму.

Ми завжди повинні бути разом, роблячи процес історичного спілкування безперервним, тому що, як би не змінювалося побутове та приватне життя людини, вічні цінності залишаються незмінними.

Письменники Криму та редакція журналу сподіваються, що відроджений «Крим» об'єднає навколо себе цінителів літератури всіх національностей і стане затребуваним та популярним серед кримчан.

ГЛАВА УРЯДУ ВИМАГАЄ НАВЕСТИ ПОРЯДОК ІЗ ПРОДАЖЕМ ЗАЛІЗНИЧНИХ КВИТКІВ

Прем'єр-міністр України Микола Азаров вимагає від міністра інфраструктури Володимира Козака навести порядок із продажем залізничних квитків у південному напрямку. Про це він заявив на засіданні уряду в середу.

«Люди скаржаться, що квитки на потяги у південному напрямку неможливо купити, і в той же час, за їхніми словами, потяги ходять напівпорожніми. Якщо це так, то є очевидні зловживання або службова недбалість відповідних керівників у Міністерстві інфраструктури. Я попереджаю міністра Козака про персональну відповідальність за наведення порядку в цій сфері», — зазначив М. Азаров. Він також поставив завдання організувати жорстку контрольну-ревізійну роботу на залізницях, до якої мають долучитися правоохоронці.

Глава уряду доручив Секретаріату Кабміну перевірити, як організовано продаж квитків у великих містах. «Запровадьте громадський контроль. Треба — вводьте додаткові потяги, але абсолютний порядок і справедлива доступність до транспортних послуг просто має бути — без винятків і виправдань», — підкреслив Прем'єр.

ЛІКУВАЛЬНІ ГРЯЗИ – ПІД КОНТРОЛЬ!

Створення об'єднання «Лікувальні грязі Криму» дасть можливість налагодити контроль використання та якості бальнеологічного екосистему Кримського півострова. Таке рішення ухвалено у вівторок на засіданні Ради міністрів АРК, повідомляє прес-служба Радміну АРК.

«У Криму запаси родовищ лікувальних грязей становлять 4,5 млн. кубометрів, проте через відсутність єдиної регіональної політики цей запас освоюється у незначних обсягах», — зазначається в повідомленні.

Зокрема, до завдання підприємства входить забезпечення ефективного транспортування, зберігання і застосування грязей без зниження її лікувального ефекту. Крім того, підприємство має запобігти виснаженню грязевих родовищ і неогрунтованому використанню бальнеологічних джерел.

У КУРОРТНИЙ СЕЗОН НЕ БУДУВАТИМУТЬ

Рада міністрів АРК рекомендувала керівництву курортних регіонів заборонити будівельні і ремонтні роботи у курортний сезон. Відповідне розпорядження ухвалено на засіданні Радміну Криму, повідомляє кореспондент Укрінформу з посиланням на прес-службу Мінкурортів АРК.

«Будівельні роботи заборонені на територіях, прилеглих до об'єктів екскурсійного показу, санаторно-курортних і туристських установ, пляжів, набережних та інших місць масового відпочинку. Це робиться для створення комфортних умов відпочивальникам і дотримання гранично допустимих норм шумової дії на території курортних регіонів», — зазначив міністр курортів і туризму АРК Олександр Лєв.

Заборона діятиме з 1 липня до 10 вересня 2013 року.

СЕНСАЦІЯ З ДНА ЧОРНОГО МОРЯ

За підсумками 72 науково-дослідних рейсів флагмана науково-во флоту Інституту біології південних морів (ІНБІМ, Севастополь) «Професор Волянський» отримані перші результати, які цілком можна назвати сенсаційними. Про це повідомляє сайт turystam.in.ua. Ученим вдалося виявити життєздатні спори грибів на глибині 2 000 метрів. Проби ґрунту з такої глибини були взяті уперше.

Мікологи з одеської філії ІНБІМ уже змогли проростити спори, проте поки учені не поспішають робити висновки з приводу того, до якого виду належать гриби.

«Ми не стверджуємо, що в сірководні є життя. Це складне питання, хоча є наукові роботи на цю тему. Спора — це стан, в якому організм може пережити несприятливі умови. Вона туди могла опуститися шляхом сегментації, зберігши при цьому свою життєздатність. Це вже цікаво і унікально. Якби наукові рейси проходили частіше, ми дізналися б ще більше», — сказала учасниця експедиції молодший науковий співробітник ІНБІМ Олена Сибірцова.

Характерною особливістю Чорного моря є повна (за винятком ряду анаеробних бактерій) відсутність життя на глибинах понад 150-200 м за рахунок насиченості глибинних шарів води сірководнем. Проте 2002 року ученим ІНБІМ вдалося виявити на дні моря в шарі сірководня бактерії, звичайні для насиченого киснем мілководдя. Крім того, там знайдені невідомі науці багатоклітинні організми, що пристосувалися до життя в агресивному середовищі.

АНОНС! Дивіться у неділю, 23 червня, на ДТРК «Крим» Ателерозповідь про святкування 20-літнього ювілею зразкової дитячої театральної студії «Світанок». Поч. о 18.00.

СЛОВА ДРУЖБИ ПРОБУДЖУЮТЬ ДОБРІ ПОЧУТТЯ...

Як тільки не називають нині відносини України з Росією, динаміка яких за оцінками соціологів нагадує за останній рік клубок заплутаних ліній: і гримуча суміш, і капкан лугавого. А приїхали представники двох сторін у Крим, сказали один одному «Здрастуйте!», і на громадському україно-російському форумі «Взаємодія-2013», що відбувся в рамках VII Міжнародного фестивалю «Велике російське слово» в Лівадійському палаці, розмова розпочалася не з взаємних докорів, а з точок дотику і відкритого відвертого обговорення наболілих проблем у їх вирішенні.

Україна і Росія, за словами голови Верховної Ради Автономної Республіки Крим Володимира Константинова, перебувають в «особливих дипломатичних відносинах» одна з одною.

— Говорячи про наше стратегічне співробітництво, в поняття «особливі відносини» я вкладаю дружбу народів і, якщо так можна висловитися, дружній прагматизм у всіх сферах: економічній, політичній і гуманітарній, — сказав він у вітальному слові до учасників і гостей форуму. — Для просування в цьому напрямку при Президентів В. Януковичу зроблено немало. Новим важливим політичним фактором стало підписання в кінці травня цього року Меморандуму про участь України в роботі органів Митного союзу в ролі спостерігача з правом дорадчого голосу. Що б не говорили, однак на сьогодні це найбільш оптимальне рішення.

Про позитивні тенденції двостороннього україно-російського співробітництва говорив у своєму виступі Постійний Представник Президента України в АРК Віктор Плакіда:

— Росія залишається партнером № 1 для України в торгівлі, а ми в її товарообігу посідаємо четверте місце і перше — серед країн СНД. Крим плідно розвиває прикордонне співробітництво з суб'єктами російських регіонів.

Ця тема стала однією з кло-

пових в обговоренні у першому блоці форуму — «Україна — Росія. На роздоріжжі: нейтралітет, партнерство чи стратегічне співробітництво». І якщо політична еліта, що в період попереднього українського президента називала відносини з Росією дружними, а нині, характеризуючи їх як сусідські, з'ясує, чого між нами більше — спільних чи роз'єднучих факторів, куди повернути вектор — на захід у Євросоюз чи на схід у Євразію, то регіони і прості люди, насамперед південно-східної України, де проживає найбільше російськомовного населення, прокладають свої містки один до одного, не чекаючи вказівок зверху.

Кіровоградщина, наприклад, має дружні взаємовідносини з трьома російськими областями — Нижегородською, Свердловською і Волгоградською. А нині на її території, за словами голови обласної ради Миколи Ковальчука, реалізується спільний україно-російський проект: спорудження першого в Україні заводу ядерного палива.

— У Луганщині — найдовша з усіх областей України протяжність спільного з Росією державного кордону, 750 кілометрів, — сказав перший заступник голови обласної ради Євген Харін, — тому ми більше, ніж будь-хто інший, зацікавлені в ясності відносин з Митним союзом, навколо якого зву-

чить багато спекуляцій. Наші східні кордони — це також Європа, і цю специфіку потрібно враховувати, підписуючи договір з Євросоюзом, щоб не стати його додатком із збуту «секонд хенду».

Для захисту свого власного ринку тут налагоджено співробітництво з представниками Ростовської області Росії у переробці сільгосппродукції, створенні індустріального парку, розчищенні русла ріки Сіверський Донець по обидва боки кордону. Його на цій ділянці жителі двох областей перетинають без оформлення митних документів.

— Це не ідеал, — визнає Є. Харін, — але ми прагнемо до поліпшення якості співробітництва в рамках регіону «Донбас», щоб кордон був відкритий для добрих людей і став перешкодою для злочинців.

Потенціал міжвузівського співробітництва на створення єдиного наукового та освітнього простору, ринку робочої сили демонструють за проектом євро регіону «Ярославна» вчені та дослідники прикордонних Сумської та Курської областей. Російською мовою в його рамках оволодівають як засобом пізнання і загальної культури.

Нею громадяни України частіше роблять запити в Інтернеті при вільному виборі будь-якої з мов, — сказала у своєму виступі професор Інституту філології Київського національного університету ім. Т. Шевченка, президент Української асоціації викладачів російської мови та літератури Людмила Кудрявцева. Характеризуючи нові тренди російської мови, яка в Україні займає особливе місце, вона звернула увагу на те,

що тиражі російськомовних газет у 2,5 раза більші, ніж україномовні. Більше у 8,5 раза випускається російських журналів. Тиражі російських книг за останні роки зросли на 80 відсотків, а українських — лише трохи більше, як на 30. Отже, громадяни України своїми гаманцями віддають перевагу російськомовній друкованій продукції.

Минулого року після гарячих дебатів Верховна Рада України ухвалила Закон «Про засади державної мовної політики», багато положень якого зароджувалися на попередніх форумах фестивалю «Велике російське слово», що став стартовим майданчиком для обговорення животрепетних проблем багатонаціонального українського суспільства. Журналісти поцікавилися в автора закону, народного депутата України Вадима Колесніченка, який був на форумі єдиним представником українського парламенту, як відбувається на практиці його реалізація?

— У Криму з цим проблем немає, — відповів він, — за винятком одного випадку, пов'язаного з реєстрацією новонародженої дитини. Нині ця справа знаходиться в суді. В цілому ж по Україні положення закону не виконуються, направляються позови в суди про закриття російськомовних класів. Якщо так буде тривати й далі протягом наступних трьох років, то він втрапить силу і стане мертвородженням.

У другому блоці форуму — «Україно-російські відносини в системі геополітичних координат Євразії», який вели співголова асоціації політологів Криму, радник голови Верховної Ради АРК Олександр Форманчук і член Громадської палати Російської Федерації Сергій Марков, доповідачі — представники органів влади, політичних і громадських організацій, національно-культурних товариств, духовенства, науково-експертного співтовариства, засобів масової інформації відзначали, що надання Україні статусу спостерігача в Митному союзі зберігає сприятливі перспективи розвитку стратегічного партнерства з Росією та країнами СНД і не суперечить євроінтеграційним прагненням України.

У прийнятій за результатами обговорення Декларації особливо актуальною і нагальною необхідною назива-

ється перспектива всесторонньої консолідації сил, спрямованих на реалізацію ідеї інтеграції, створення нових культурних смислів у відповідь на неонацистські виклики сучасності. Учасники форуму акцентували увагу на потребі створення та розвитку інститутів громадянського суспільства, більш активного використання можливостей народної дипломатії. Сьогодні дуже важливі спільні гуманітарно-культурні проекти, які не дозволяють розірвати історично сформовані зв'язки між двома народами.

А Крим, за словами заступника керівника Федерального агентства «Росспівробітництво» Георгія Мурадова, не просто море і сонце. Це святе місце. Тут відбулося хрещення Київської Русі, 1025-річчя якого відзначається цього року. Звідси пішла православна культура, і ми не можемо жертвувати нашою спільною історією.

Яскравим святом слов'янських культур і діалогом людей з відкритим серцем, об'єднаних спільними коренями і багатовіковими традиціями, назвав нинішній фестиваль, приурочений 214-річчю з дня народження видатного російського поета Олександра Пушкіна, заступник голови комітету Державної Думи Росії у справах співдружності незалежних держав і зв'язків із співвітчизниками Олег Лебедев.

Привітання на адресу фестивалю надіслали Президенти України Віктор Янукович і Росії — Володимир Путін. На його урочистому відкритті в ялтинському концертному залі «Овілейний» виступили посол Росії в Україні Михайло Зурабов, Генеральний консул Росії в Сімферополі Вячеслав Светличний. А в покладанні квітів до пам'ятника поету, на святі вулиці Пушкіна в Сімферополі, відкритті виставки дитячих малюнків «Світ російської казки» у Музеї історії міста взяли участь українські та російські державні діячі, політики, представники науки, освіти, культури, громадськості, засобів комунікації, у тому числі багатьох столичних і кримських видань, телеканалів, Всеукраїнського інформаційно-культурного центру.

Слова дружби, сказані на форумі з двох сторін, як ліра Пушкіна, що пробуджувала добрі почуття, здатні вирішити багато проблем. Вони так потрібні всім нам, коли навколо стільки нетерпимості, протистояння на мовному, релігійному і національному ґрунті.

Валентина НАСТІНА

ТОЧКА ЗОРУ

ДЕВ'ЯТЬ ПРОСТИХ ЗАПИТАНЬ, АБО АНКЕТА ДЛЯ АГІТАТОРІВ МИТНОГО СОЮЗУ

Політикам, які агітують за Митний союз, варто спробувати відповісти на дев'ять доволі простих запитань. Тим, хто не має відповідей на ці запитання, не варто навіть вступати в дискусію про Митний союз. Політики, які не розуміють, що йде на користь людям, є безвідповідальними. А безвідповідальність — перша ознака корупціонера.

1. Чи вплине участь України в Митному союзі на ціни на енергоносії, насамперед на газ із Росії?

2. Чи принесе Україні Митний союз іноземні інвестиції з Європейського інвестиційного банку, з Китаю, від європейських або американських інвестиційних компаній?

Підказка: Китай, країни-члени ЄС не збираються вступати в Митний союз.

3. Чи вплине членство в Митному союзі на рівноправне функціонування зони вільної торгівлі з Російською Федерацією без винятків і обмежень?

4. Чи потрібне членство в Митному союзі для взаємовигідної двосторонньої торгівлі з Білоруссю, нашим сусідом?

5. Скільки та в яких галузях промисловості з'явиться нових робочих місць для українців?

6. Навіщо обирати Митний союз, якщо рівень корупції у ньому найвищий серед усіх союзів, які будь-коли існували у світі (відкати, непрозорість використання бюджетів та зборів)?

7. Навіщо обирати Митний союз, обсяги ринків якого у 10 разів менші, ніж сусіднього з нами Європейського союзу?

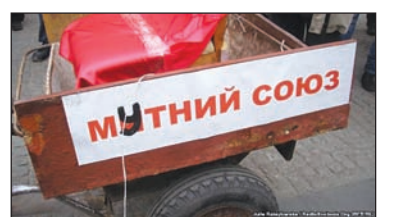
8. Чиї чиновники, а не виробники вирішуватимуть в Митному союзі, на які ринки ми будемо продавати свою продукцію?

Якщо на ринки ЄС, то чому маємо рухатися в протилежний бік? Якщо на китайський ринок, на бразильський, на американський — то ці країни не були, не є і не будуть у Митному союзі!

9. Чому не працює угода про вільну торгівлю з країнами СНД, яку підписував прем'єр Азаров? Хто з членів Митного союзу не виконує цю угоду стосовно України? Білорусь? Казахстан? Росія?

На ці запитання потрібні чесні відповіді. З них складається розуміння, чи відповідає національним інтересам України утворення під назвою Митний союз.

Валентин НАЛИВАЙЧЕНКО, народний депутат України

СТАЛІНУ — «ЗА РЕЗУЛЬТАТИ»

Пам'ятник Йосипу Сталіну — бронзовий бюст заввишки 2,5 метра — відкрили нещодавно в Якутську (РФ). Про це повідомляють російські ЗМІ.

«Дії історичних особистостей треба судити за результатами, а не через емоції. Нападки на Йосипа Сталіна не припиняються, оскільки триває ідеологічна агресія у бік Росії. Якщо ми відмовимося від Сталіна, то відмовимося від визнання величчя Росії», — сказав під час відкриття пам'ятника Матвій Євсєєв, гендиректор компанії «Алмази Анабара», на чий території й відкритий монумент. На церемонії відкриття були присутні близько 100 осіб, в ос-

новному похилого віку. Комунисти спочатку, в 2007 році, хотіли встановити пам'ятник Сталіну у Сквері Ветеранів, але Юрій Заболєв, який був тоді главою Якутська, виступив проти цієї ініціативи. Він заявив, що не вважає Сталіна гідним цього. Після цього якутські комунисти ще кілька разів намагалися знайти місце для пам'ятника, доки гендиректор «Алмазів Анабара» не погодився встановити бюст на території компанії. Новий бюст став третім пам'ятником Сталіну в Якутії, встановленим останніми роками. У 2005 році бюст з'явився з ініціативи міськради ветеранів війни на площі Перемоги у місті Мирному, а в 2009 році — в селі Амага, теж з ініціативи ветеранів війни.

ЯК СПРОСТОВУВАТИ ГОЛОДОМОР...

Федеральне архівне агентство Росії «рекомендує» історикам так наводити цитати із документів, пов'язаних з голодом 30-х років, щоб вони доводили універсальний характер хлібозаготівель 1932 року і спростовували Голодомор в Україні.

Про це йдеться в пояснювальній записці, підготовленій науковим керівником тритомного збірника архівних документів «Голод в СРСР 1929-1934 рр.», виданого Федархівом, — доктором історичних наук Віктором Кондрашином, повідомляє «Історична правда».

Тритомник початково повинен був називатись «Голод в СРСР 1932-1933 рр.»,

але потім автори вирішили змістити часові рамки голоду. Як припускає видання, зроблено це було з метою уникнути асоціації із цифрами 1932-1933, які в Україні стали фактично синонімами слова «Голодомор».

У пояснювальній записці В. Кондрашина сказано: «Враховуючи «український фактор», треба добирати документи з таким розрахунком, щоб вони доводили універсальний характер хлібозаготівель 1932 року».

Керівник збірника пропонує пояснювати убиство голодом громадян УРСР тим, що це був елемент боротьби Йоси-

па Сталіна із зовнішніми ворогами: «В цьому розділі можуть бути подані документи про загострення міжнародної ситуації в 1932 році на Далекому Сході і в Європі, які вимагали від сталінського керівництва «твердої лінії»

у внутрішній політиці».

В. Кондрашин рекомендує добирати документи про голодні смерті «без опису натуралістичних подробиць людодств тощо. Причому добирати їх слід таким чином, щоб було видно трагедію всього радянського селянства, без акценту на Україні».

необхідно подібрати документи, характеризующие положение голодающего населения в www.istpravda.com.ua - Украине, ЦЧО, Поволжье, Западной Сибири, на Дону, Кубани, Южном Урале (причем по каждому региону в отдельном блоке). Они должны содержать факты о массовой смертности от голода и вызванных им болезней, всех присущих голоду ужасов (без описания натуралистических подробностей людоедства и т.п.). Причем подобрать их следует таким образом, чтобы была видна трагедия всего советского крестьянства, без акцента на Украину. Наряду с другими документами, для этого можно опубликовать подборку справок ЗАГСов

«У ДОКУМЕНТАХ НІДЕ НЕ ЗГАДУЄТЬСЯ ПОНЯТТЯ «УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД», НАТОМІСТЬ — «НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ»...

ЧОМУ ПЕРЕД УКРАЇНСЬКОЮ ШКОЛОЮ НЕ СТАВЛЯТЬ ЗАВДАННЯ ВИХОВУВАТИ ПАТРІОТІВ?

Газета «День» вже писала про те, що сьогодні в Україні йде обговорення пропозицій до державного документа «Про проект Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 роки» та інших нормативних документів у сфері освіти, започаткованих Міжнародним освітнім фондом імені Ярослава Мудрого спільно з Національною академією педагогічних наук, громадськістю, релігійними конфесіями.

Фахівці фонду проаналізували зміст середньої освіти України та державні нормативно-правові акти, які стосуються її змісту та виховання молоді, щодо наявності чи відсутності позицій, які мають формувати в учня знання та уявлення про Україну, її мову, історію, культуру, народні традиції. На жаль, висновки невтішні: за словами президента Міжнародного освітнього фонду імені Ярослава Мудрого Валентини СТІЛЬКО, сучасна освіта формує в учнів космополітизм, любов до всього світу, але не до України. Про це вона розповіла «Дню».

— Валентино Василівно, яка причина того, що, за вашими словами, з української освіти «вихолощується український зміст та український дух»?

— У 2013 році з ініціативи нашої організації по всій Україні проходять Всеукраїнські науково-практичні конференції «Українське національне виховання: реалії, тенденції, перспективи». Зокрема, вони вже відбулися в Дніпропетровську на базі обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, у Київській області на базі Київського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти, у Києві на базі Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, в Дрогобичі на базі Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. Долучаються до цієї важливої роботи як вищі навчальні заклади України, так і загальноосвітні школи. Нещодавно такий захід успішно пройшов у Богуславі на Київщині. Спільно з Асоціацією «Відроджені гімназії України» планується проведення науково-практичної конференції на базі Шасливської школи Бориспільського району. В рамках її роботи будуть підбиті підсумки Всеукраїнського конкурсу дитячого малюнка на тему «Любіть Україну».

Кожна конференція має конструктивний характер: ми аналізуємо стан української освіти щодо відповідності змісту освіти потребам становлення Української держави, вихованню українських патріотів і вихованню української нації. Ми доходимо невідомого висновку: вихолощується український зміст освіти, а в проекті «Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 роки», затвердженої колегією Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, взагалі зникло поняття патріотизму як такого, а з'являється нове поняття: «виховання політичної нації». У документі ніде не вживається термін «український народ», натомість з'являється поняття «населення України». Коли ми проаналізували прийняті Кабінетом Міністрів України Державний стандарт початкової загальної освіти, який набуває чинності з 01.09.2013 р., та Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти, який впроваджується в частині базової освіти з 01.09.2013 р., а в частині повної освіти — з 01.09.2018 р., то побачили, що там практично відсутній український зміст освіти. Навіть українська мова не виділяється окремим розділом, щоби

можна було прописати головну мету та складові вивчення державної мови. Українська мова йде через кому: «українська мова, мова національних меншин та інші...». Ніде не згадується про те, що треба виховувати шанобливе ставлення до української мови.

Історія України також подається через кому в світовому історичному компоненті... Відбувається правова казуїстика: підміна державної мови «рідною» — це завуальоване просування російської мови. Тобто йде цілеспрямована робота державних структур щодо переведення українських шкіл на космополітичні рейки та формування із населення України (цей термін — майже в усіх документах Міністерства освіти України) «політичної нації».

Наведу ще один приклад. Ми аналізували зміст підручників з української мови для початкових класів. Це 743 сторінки (вісім підручників — по два на кожен навчальний рік), серед яких є тільки 27 речень, в яких згадується слово «Україна» або «український». У ці 27 позицій входить слово «Конституція України», «українська казка», «українська приказка». Аналізуємо «Читанки» для початкових класів. Гарно підібрані тексти, але в них немає жодного дитячого історич-

ного оповідання про Україну. А їх українські письменники вже написали дуже багато.

Ще одна проблема. Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України приймає «Концепцію літературної освіти», затверджену 26.01.2011 року наказом міністра освіти № 58. Якщо до цього часу в нас була українська література і світова, в рамках якої вивчалася російська література, то тепер російській літературі відводиться окреме «почесне» місце. Російську літературу відносять до золотого фонду класичної літератури, а ще обгрунтовують: «Особлива роль належить російській літературі як художньо-словесному надбаванню, у тісній взаємодії з яким протягом декількох століть формувалася українська література». А українську літературу не називають золотим фондом, не звертають увагу вчителів на формування в учнів знання кращих творів українських письменників. Не зрозумілий у цьому документі розподіл: українська література й світова, вітчизняна й світова. А українська хіба не світова? Однобічне, смішне й недолуге глумачення: «Українська література плеає любов до мови і звичаїв українців, у конкретно-образній формі доносить до читача інформацію про своєрідність українських традицій та культур». А де українська історія, де доля й місія української нації? Де її душа? Державні службовці не помітили цього в українській літературі?

І як розуміти: «Світова література долучає дітей до загальнолюдських цінностей, виховує толерантне ставлен-

ково-практична конференція ухвалює цілу низку документів, у тому числі і звернення до народних депутатів України, Президента України Віктора Януковича, Прем'єр-міністра Миколи Азарова, міністра освіти і науки України Дмитра Табачника. Вже ухвалені резолюції щодо державних стандартів освіти з патріотичного виховання, з «Концепції мовної освіти в Україні», з «Концепції літературної та мовної освіти». Ми констатуємо, що вітчизняна система освіти і виховання перебуває у глибокій кризі. У зверненні до Президента Віктора Януковича та народних депутатів України ми просимо знітивати прийняття закону України «Про українське національно-патріотичне виховання», а також затвердження Державної програми українського національно-патріотичного виховання з відповідним державним фінансуванням. Також серед наших вимог — скасування Закону України «Про засади державної мовної політики» та вимога не допустити ухвалення Верховною Радою «Концепції загальнодержавної цільової соціальної програми патріотичного виховання громадян на 2013-2017 роки», розробленої Міністерством освіти і науки України. У ній, як нам здається, завдання виховання молодого покоління не збігаються з інтересами держави. Ми хочемо повернути увагу широкому громадськості до надзвичайно важливої складової незалежності України — освіти, а також залучаємо до розробки конкретних пропозицій представників громадських організацій і установ, у тому числі й релігійних громад.

Те, що ми почали робити, дуже нелегка справа. Але наша сила в єдності науковців, учителів-практиків, громадських діячів у питанніх докорінних змін в українській освіті, адже без таких змін могутньої України не буде. Рано чи пізно антиукраїнська крига скресне!

Оксана МИКОЛЮК
«День», № 89 (2013)

ГЛАВА ДЕРЖАВИ ПІДПИСАВ УКАЗ ПРО ПРИСУДЖЕННЯ ПРЕМІЇ «УКРАЇНСЬКА КНИЖКА РОКУ»

Президент України Віктор Янукович підписав Указ «Про присудження щорічної премії Президента України «Українська книжка року». Цією премією підтверджується велика соціальна роль книги та читання як фундаментальних чинників розвитку культури та духовності українського суспільства, формування в нашій державі суспільства знань. Цю почесну нагороду започатковано для поглиблення високих традицій національного книгодрукування.

У номінації «За видатні досягнення у галузі художньої літератури» премію Президента України присуджено поетичній збірці лауреата шевченківської премії Леоніда Череватенка «Закляте залізо», яка вийшла друком у видавництві «Часопис «Дух і Літера».

Український дослідник Олександр Пошивайло та Національний музей-заповідник українського гончарства стали лауреатами у номінації «За вагомий внесок у розвиток українознавства» за видання, присвячене найбільшій і найкоштовнішій у світі колекції глиняних мальованих мисок, виготовлених гончарями містечка Опішного.

Президентську премію за найбільше сприяння у вихованні підрастаючого покоління присуджено науковцям Петрові Сасу з України та Гене Кіркену з Литовської Республіки, а також видавництву «Балтія-друк» за книжку «Хотинська битва 1621 — битва за Центральну Європу».

Глава держави переконаний, що названі книжкові видання вагомо сприятимуть розвитку культури і мистецтва в Україні, формуванню інтелектуальності, моральності та патріотизму українського народу, особливо серед дітей та молоді.

Лауреати премії — автори видання та видавець — отримують передбачену чинним законодавством винагороду.

Прес-служба Президента України
Віктора Януковича

Стан книжкового ринку в Україні — «плачевний», а система книгорозповсюдження зруйнована. Як передає кореспондент УНІАН, про це під час засідання колегії Державного комітету телебачення і радіомовлення України сказав директор департаменту видавничої справи і преси Держкомтелерадіо Олексій Кононенко.

«Ситуація плачевна. Книговидавці це знають, книгопродавці ще більше про це знають. Ми цю ситуацію також знаємо», — сказав він і додав, що українська книга все ж видається і має попит.

О. Кононенко зазначив, що Держкомтелерадіо разом із громадськими організаціями та експертами провели попередній аналіз стану української книговидавничої сфери. Зокрема, вони склали опитувальний лист для регіонів.

«Ще ми будемо аналізувати, робити якісь корекції і надсилати в області, надсилати для керівництва областей,

щоб вони бачили стан книжкового ринку взагалі по Україні», — сказав О. Кононенко. За його словами, перший подібний аналіз за 20 років показав, що книговидавництва книгорозповсюдження не є не лише

СТАН КНИЖКОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ ОЦІНИЛИ ЯК «ПЛАЧЕВНИЙ»

пріоритетним питанням у деяких областях, а за останні 5 років узагалі не розглядалося на жодних засіданнях відповідних місцевих органів окремих областей.

Він зауважив, що в Державному реєстрі видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції наразі в Україні існує 5 400 суб'єктів видавничої справи. При цьому найбільше їх розміщено у Києві — 2 141, Харківській області — 689 та Донецькій — 328.

За словами О. Кононенка, із 5 400 видавництв реально працюють і «на слуху» 200-400. «А всі інші, котрі зареєструвалися, прийшли, заплатили 400 гривень,

принесли статутні документи і все, вони є в реєстрі», — сказав він. Крім того, за інформацією Книжкової палати України ім. Івана Федорова, минулоріч порівняно з попереднім роком збільшилася кількість наймену-

висновки, адже «видавці деякі ховаються з тими обов'язковими примірниками і з тиражами».

«У нас зруйнована система книгорозповсюдження, у нас немає державних магазинів, у нас є тільки

вань випущених книг — на 3 210, а також їхній тираж — на 15 555.

Водночас О. Кононенко зауважив, що це найбільш точні дані завдяки закону про обов'язковий примірник документів, але лише на підставі цих даних усе ж не можна робити точні

приватні», — наголосив О. Кононенко і додав, що Україна фактично втратила національний книжковий ринок.

Він також зазначив, що Держкомтелерадіо розробило Концепцію державної цільової національно-культурної програми

популяризації вітчизняної книговидавничої продукції та читання на 2014-2018 роки, яку було затверджено урядом, і яка має вирішити нагальні питання розвитку видавничої справи в Україні, пропагування читання, сприяти розширенню книжкового асортименту, зменшити його вартість тощо.

«Коли така програма буде, я думаю, області змушені будуть виконувати її, розробляти і впроваджувати свої програми», — сказав О. Кононенко.

Крім того, до проекту переліку книжкових видань, передбачених до випуску за програмою «Українська книга» на 2013 рік, відібрано 211 видавничих проектів, на випуск яких у держбюджеті закладено 37,5 млн. грн.

Водночас в Україні відзначається недостатній показник кількості книжкової продукції на душу населення. Так, у 2012 році він становив 1,4 книги на одного громадянина.

Фото Миколи Тимченка

«ЦВІТ АКАЦІЇ БУВ ДЛЯ НАС ВЗАГАЛІ ДЕЛІКАТЕСОМ...»

Переживши Голодомор 1933-го і голод 1946-47 років, кримчанин Анатолій Різниченко професійно консультував пацієнтів щодо режиму харчування.

Цим, власне кажучи, вісімдесятирічний полковник медслужби у відставці продовжує займатись донині. Він — позаштатний пульмонолог Центру медичної реабілітації та санаторного лікування Міноборони України «Крим», що розташований у селищі Партеніт (Велика Алушта). Пацієнти Різниченка — важливі маршали і адмірали, серед яких, приміром, два радянські міністри оборони Сергій Соколов і Дмитро Язов, письменник Костянтин Симонов, оперна прима Олена Образцова. Їхнім оздоровленням Анатолій Іванович опікувався безпосередньо ще тоді, коли у відомчих санаторіях, у тому ж Партеніті, служив начальником відділення і провідним терапевтом.

НА ЧИСТОМУ АРКУШІ ДИТЯЧОЇ ПАМ'ЯТІ

Страшний 1933 рік моєму співрозмовнику, якому на той час виповнилось тільки три роки, закарбувався у пам'яті окремими, найбільш емоційно забарвленими епізодами. Через десятиріччя до цього додалися ще й розповіді матері. Мешкала родина Різниченків у селі Чаплі неподалік Дніпропетровська. Село налічувало близько восьмисот дворів і простягнулось вздовж лівого берега Дніпра. Батько Анатолія мав інвалідність, але все одно працював у найближчому лісгоспі, мама — у колгоспі. Анатолій — їхній первісток. «Узимку, коли, закінчилися всі їстівні припаси, — розповідає Анатолій Іванович, — на горищі натрапили на висохлу шкуру теляти, яке колись здохло. Мама порізала ту шкуру на дрібні шматочки і готувала з них відвар. Якоюсь протягнули до весни. А навесні з'явилася зелень, зокрема, козельки, як у селі їх називали, і калачики. Корінці цих рослин промивали водою і так сирими їли. Вони були з солодким присмаком. Ще солодшим був цвіт акації. Цвіт акації був для нас взагалі делікатесом. Мама збирала кінський шавель, ще щось і несла на продаж до міста. Для цього їй довелося

робити великий гак, приблизно двадцять кілометрів в один бік. Інколи на виручені гроші вдавалось придбати у Дніпропетровську якихось круп чи висівок. Ще мама носила на дальні хутори на обмін щось із домашнього краму. Поставить, бувало, мене на підвіконня, а сама — у дорогу. Поверталась тільки надвечір, а я весь цей час на підвіконні тупцюю...

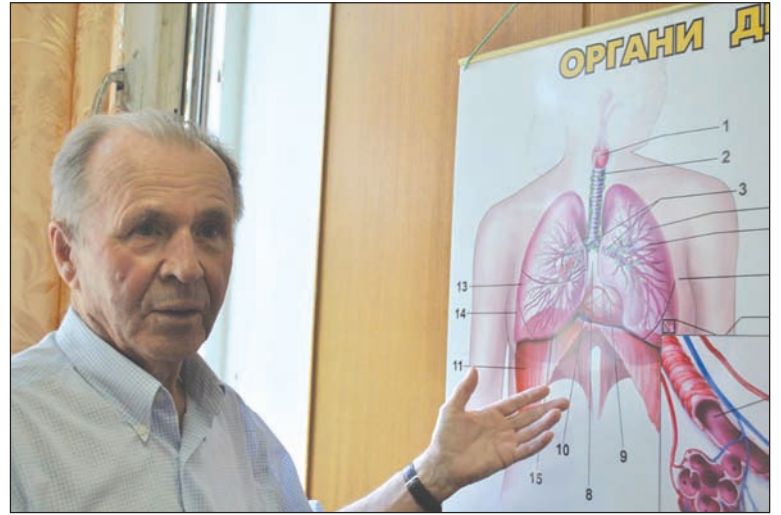
Пригадую, як до нас приходили люди з ломиками і довжелезніми металевими прутами. Вони штрикали ними землю у городі. Біля нужника у глибокій ямі в нас був закопаний майже весь урожай картоплі. Мама мені тоді наказувала: «Ти ж дивись, Толю, нікому не кажи про це». Але ті активісти-комнезамці все ж нашу схованку знайшли. Геть усю картоплю звідти вибрали і вивезли на залізничну станцію перед Синельниковим. Але нікуди звідти так і не відправили. Бо невдовзі вдарили тріскучі морози, і вся картопля там просто неба замерзла. Із моєї рідні 1933 року вмер дідусь по матері. Перед очима й досі картина: його худе і витягнуте тіло — він був досить великого зросту — лежить на землі під вікнами нашої мазанки...

Коли кажуть, що буцімто Голодомор 1932-1933 років був через неврожай хліба — це велика

неправда. Це був штучний голод. У нашому селі людей зумисно залишали на вимирання».

СОБАЧИЙ ІНСТІНКТ ЛЮДСЬКОГО ПОРЯТУНКУ

Вдруге родині Різниченків дивом пощастило уціліти рівно через десять років, у роки Другої світової війни. Під натиском радянських військ фашисти відчувались на захід. У Чаплях був доведений наказ гітлерівців: готуватися з ними до евакуації на правий берег Дніпра. Команди польової жандармерії спеціально ходили по дворах і зганяли всіх до визначених місць переправи. Тих, хто проігнорував наказ, розстрілювали прямо біля хати. Тому народ чимдуж ховався. Різниченки з дітьми (у Анатолія тоді була вже молодша сестра Тося) обрали своїм прихистком старий, порослий колючою дерезою льох за городами. Туди забіг і їхній домашній охоронець пес Султан. «Чуємо, — поринає у спогади Анатолій Іванович, — десь поблизу зашверготіли німці. Через щілину я добре угледів, як на сонці виблискували алюмінієві півмісяці у них на грудях. Зайшли до хати, обійшли її знадвору. А потім повернули в наш бік. Наблизитись ближче жандармам завадив чагарник. Натомість вони спустилися з повідка свою чорну велику вівчарку. Вона легко пробралась до нас. Ми від страху притиснулись до стінки. Проте вівчарка на нас уваги не звертає, а зиркає тільки на нашого Султана. А той — на неї. Скільки це тривало — не знаю, здавалось, цілу вічність. Я лише відчув, як мурашки пробігли по спині. Німці, певно, квапились, тому покликали вівчарку. Вона, уявіть собі, не зронивши ні звуку, розвертається і спокійно біжить до своїх господарів. Досі для мене загадка, чому вона тоді

не гавкнула. До речі, про цей наймовірний порятунок я нещодавно розповів одному знаному пульмологу. Той пояснив, що, напевне, «німкеню» натаскували виключно на людей, а перед нею несподівано опинився кобель, якого вона просто пожаліла. А заодно не вказала й нас. Додам ще, що всі неприємності для нас тоді закінчилися тим, що німці облили чимось стіни батьківської хати і підпалили. Вона спалахнула, мов свіча. Зимувати нам довелося у нашвидкуруч збудованій землянці».

ПО ДНІПРОВСЬКОМУ ЛЬОДУ

Смуток навіюють на Анатолія Різниченка і голодні повоєнні роки. У колгоспі його матері пообіцяли по триста грамів зерна на трудовдень. Натомість тільки пізньої осені розрахувались двомастами грамами висівку. Рятувала домашня городина — гарбузи, кукурудза. А ще хлібні картки, які Анатолій отримував як учень Дніпропетровської фельдшерсько-акушерської школи. Кілька днів хлопець економив, натомість у суботу отримував уже цілу хлібину. Її під пахву — і бігцем по дніпровському льоду у рідні Чаплі. Іноді не стримувався і по дорозі декілька разів відщипував скоринку.

«На нашій вулиці жила родина Котунович, — знову згадує пан

Анатолій. — Чоловік щойно повернувся з фронту, і тут помирає його дружина. У чоловіка на руках троє малолітніх дітей. Я це добре знаю, бо з найстаршим із них я ходив в один клас сільської школи. Так от його батько працює на молотарці. Якоюсь після роботи чоловіка зупиняє хтось із колгоспного начальства. Вивертають чоловіку кишені, а там — зерно. Людині приписують крадіжку і саджають на вісім років до в'язниці. Ось які були тоді порядки».

У 1946 році Анатолій Різниченко втратив батька. Через хронічне недоїдання і важку працю Різниченко-старший заробив вилучену йому частину зарплати заробити не зміг.

Своє подальше життя сільський хлопець із Дніпропетровщини присвятив військовій медицині. Прикметно, що до Ленінградської військово-медичної академії, яку все ж закінчив, Анатолій успішно складав вступні іспити аж чотири рази. Тричі його «різали» через «прогалини» в особистій біографії. Зокрема, молодий офіцер-медик не зміг пригадати прізвище голови земельного товариства Чаплів, де за німців змушені були працювати його батьки...

Василь САДОВСЬКИЙ
Фото Олексія Мазепи

ОТАК ЖИВЕМО...

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.

Житель Алушти Олексій Красін ще молодий і навіть несімейний, тож він — посміхається, бо допоки має час якось підготуватися до непередбачуваного майбутнього. А ось його 75-річний матері Тамарі Олексіївні найважливіші — мир і спокій, як і більшості мешканців гуртожитків санаторію «Алуштинський», де 10 років жінка пропрацювала лікарем і звідки вийшла на пенсію. У санаторських гуртожитках проживає зараз понад 300 осіб, хоча реально працюють за місцем призначення одиниці, — переважно йдеться про пенсіонерів цього закладу, інвалідів та їхні сім'ї. Бо випадкових людей тут ніхто не прописував. Але й не випадкових прописували в досить дивний спосіб, — лише в одному гуртожитку із восьми по вул. Таврійській, інші приміщен-

ГОРДІЄВІ ВУЗЛИ ТЕЖ РОЗРІЗАЮТЬ З КРОВ'Ю...

ня, де мешкали люди, розташовуються на території санаторію і офіційно вважаються спальними корпусами. Тому близько 200 людей фактично мають статус відпочиваючих і не мають жодних шансів почуватися повноправними алуштинцями (нещодавно подібний сюжет демонструвався по телебаченню, коли місцем прописки для людей стала залізнична станція).

Незадоволене мешканцями спальних корпусів (а раніше це були гуртожитки для військових) і керівництво санаторію. В одному із гуртожитків за поширенням на Південнобережжі сценарієм сталася пожежа, яку, на щастя, тушешні мешканці вчасно загасили.

Потім спробували вдарити «копійкою» і виставили людям квартплату втричі дорожче, ніж того

вимагає Постанова Кабінету Міністрів «Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги». Та адміністрацію санаторію не засмутив навіть висновок алуштинського прокурора А. Шаповалова, як і аналогічний — міського голови С. Колота, як і Міністерства житлово-комунального господарства, котре ще торік обіцяло забезпечити «застосування засобів прокурорського реагування».

Та сьогодні господар — сам собі прокурор. І оскільки згадає майно перебуває у сфері Державного управління справами при Президенті України, кримська Рада міністрів змушена була вступити з цього приводу в листування з Адміністрацією Президента України, оскільки законодавство для подібних ситуацій не розроблено.

Рік минув, а віз і нині там. Це вам не сміття вивозити на сміттєзвалище! Та і з лихим «ментом» усім світом вже впералася. Але ж жителі як спальних корпусів, так і гуртожитку по вул. Таврійській продовжують одержувати «лякалки» типу: «У разі несплати в термін до 05.04.2013 р. будемо змушені відключити вас від усіх джерел постачання». А джерел тих не так вже й багато: вода та енергопостачання, яке теж тут в кілька разів дорожче, ніж у інших алуштинців: по 1 грн. за кВт/год. А воно ж — і єдиний засіб для обігріву приміщення

взимку та приготування їжі.

Тож і Олексій Георгійович посміхається не надто весело, каже, поки мати жива, його, можливо, і не чіпатимуть, а якщо її не стане — невідомо, чого очікувати, хоча й прожив тут 28 років, попри те, що у 2008 році і вийшов закон про надання громадянам права приватизувати гуртожитки. Але ж хіба можливо буде розшматувати одне приміщення в 1,5 тис. кв. м. більш як на трьохсот жителів, що там прописані? Та і за яким принципом ділити? Повбиваються люди, не інакше. Питання залагодилося б, якби усі спальні корпуси та землю під ними віддали місту. Та, як вже зазначалося, все це — майно Державного управління справами при Президенті, котре відмовляється від нього не збирається, іншими словами, вважає робити це «за недоцільне».

Можливо, в цьому і є свій сенс. Бо нинішня практика керівництва санаторію набирати працівників тільки на сезон, а потім відправляти їх у «вільне плавання», не маючи перед ними жодних зобов'язань, теж не усім подобається і незабаром може вилитися в чергову проблему. Хоча і люди, які прийшли свого часу працювати у військовий санаторій і оселилися в межах його комунально-експлуатаційної частини та набули, згідно із законодавством, певних прав, не мусять тепер опинитися на вулиці і ставати в хвіст міськвиконкомівської

черги, якої вистачить ще на кілька ненароджених поколінь.

А поміж тим адміністрація санаторію не проти полоскотати нерви і декому особисто. В 2007 році вона спробувала виселити скорочену працівницю через суд, та не вийшло. Втім, всі прекрасно усвідомлюють, що питання з їхнім проживанням так чи інакше незабаром має бути вирішене. Люди підігрують свої страхи чутками, що вже з'явилися покупці на землю під гуртожитками, — адже сьогодні це дуже популярний шлях у, здавалось б, нерозв'язаних ситуаціях. Бо розв'язати подібний гордієвий вузол — це ж вам не дорогу відремонтувати!

Тому і стали мешканці гуртожитків санаторію «Алуштинський» активними учасниками протестних заходів і вдома, і в Сімферополі, і в Києві. «Президенте! Зверни на нас увагу!» — кричать їхні гасла. А життя поміж тим минає. Устарілих частішають гіпертонічні кризи, посилюються серцеві напади, молодшим без лікаря вже не впоратися із депресивними станами. Людям усе важче потрапити до себе додому, а когось із гостей на територію санаторію взагалі не провезти.

Так і помирають. Потихеньку, поетапно, не на камеру. Нікому не потрібні і нікому не цікаві. А моїм колегам все ще здається, що кровожерний інстинкт населення інакше, як трагічними видощами з місця подій, ніяк не вгамувати.

Тамара СОЛОВЕЙ

Мешканці гуртожитку санаторію «Алуштинський»

ЧИ ПОТРІВНІ УКРАЇНЦЯМ ПОВСТАНСЬКІ ПІСНІ?

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Далі колишній політв'язень, який відсидів у таборах ГУЛАГу понад три десятиліття, говорив про те, що кожен поневолений народ має право на опір... Треба робити вірні висновки з уроків історії. Поки козаки трималися за шаблю, то були панями, а як взялися за чепіги, то згодом стали рабами...

Потім виступав народний артист України Богдан Сташків. Спочатку він співав зі сцени, а потім зійшов вниз і опинився серед глядачів. Пісні у його виконанні схвилювали багатьох, а промова також була патріотичною. Він подякував Мирославу Симчичу за виступ і сказав, що коли донецькі утвердяться в Галичині, то тоді будь-яка українська пісня вже вважатиметься націоналістичною: «Але ми цього не допустимо! Бо немає кращої землі на світі, ніж наша Україна. І саме пісня є нашою ідеологією!».

Велике похвалення викликав виступ хореографічного колективу «Прикарпаття» з села Отинії. Вокально-хореографічна композиція «Від Чорного моря» була приправлена гумором: «А як штаб морського флоту був у Коломиї...» і так далі в цьому ж дусі. Гуцульські строї поєднувалися з формою військових моряків — був це, очевидно, прямий натяк на існування гуцульської сотні морської піхоти у складі військ УНР. Добре, що ця малодосліджена сторінка нашої історії не лишилася поза увагою організаторів фестивалю.

Слухаючи виступи художніх колективів, згадував і переосмислював радикальну промову сотенного «Кривоноса». А потім пригадав давню дискусію львівських інтелектуалів. Мовляв, у завоюваній і підкореній у 1945 році Німеччині не було ніякого партизанського руху. Не було і повстань. Те ж саме стосується і Японії, яка прогнала у Другій світовій війні, а її великі міста Хіросіма і Нагасакі лежали в руїнах. І німці, і японці усвідомлювали, що оптимальним шляхом виживання націй у тих умовах є важка повсякденна робота і... збере-

ження єдності. Партизанський рух цю єдність, скоріш за все, зруйнував би. Переможці (СРСР і США) могли б навіть використати його для подальшого ослаблення двох великих підкорених націй. Так затягнули б зашморг, що й перспектив не було б — ні у японців, ні у німців. Стосовно цих народів історики, напевно, мали рацію. Але ж і німці, і японці могли зберігати свою мову і культуру, у них не було загрози повної асиміляції. А ось стосовно українців, то не все так однозначно. І щодо білорусів також. Пригадав деякі сучасні пісні «сяб-рів». У одній з них співається:

*Ми — партизаны,
лясныя браты,
Мы — партизаны,
са зброяй на «ты»...*

Мовляв, не варто «батькові» Лукашенку зариватися, бо все може бути. Ще один молодіжний рок-гурт гордо виспіває: «Мы — балаховцы...». І далі по тексту. Це ще конкретніше. Нагадаю, що генерал Булак-Балахович мав білорусько-польське походження. Його білоруський патріотизм не викликав жодних сумнівів, але не спиратися на допомогу поляків він не міг. Паралізуючи тили Червоної Армії, він посприяв польським військам у контрнаступі у вересні 1920 року. Пробирав, згідно з домовленістю з Пилсудським, воювати з Радянським у Росію і після війни на польсько-радянському фронті в жовтні 1920-го. Восени армія Булак-Балаховича налічувала близько 15 тис. багнетів. 10 листопада його відділи захопили Мозир і готувалися до наступу на Мінськ і Гомель. У Мозирі Станіслав Булак-Балахович проголосив незалежність Білоруської Народної Республіки. Себе він оголосив «начальником Білоруської Держави», а Білоруський політичний комітет — урядом БНР. Прем'єр-міністром нового уряду став В'ячеслав Адамович. Від імені свого Кабінету він видав маніфест до білоруського народу, в якому говорилося про подальшу боротьбу за незалежність Білорусі (в союзі з Польщею), проведення аграрної реформи разом з відчуженням великої зе-

мельної власності і скликання національного представництва для визначення державного устрою. Після важких боїв, що тривали кілька днів, відділи Булак-Балаховича під натиском Червоної Армії відступили на територію Польщі, де й були інтерновані. Як бачимо, тут менше героїки порівняно з махновським Гуляй-Подем чи з повстанським Холодним Яром. І тим не менше, свідомі білоруси не збираються забувати свого генерала! Тож сподіватися на те, що прикарпатці колись забудуть про УПА, було б зовсім наївно. Ось тільки що значиме фестивалю патріотичної пісні для населення Донбасу чи Криму?

Я запитав у дослідника повстанського руху, автора багатьох цікавих книг, лауреата Шевченківської премії Михайла Андрусяка: як він ставиться до цього фестивалю? Чи не складається у нього враження, що всі події, які відбуваються у Коломиї, у цій маленькій патріотичній «резервації», не будуть мати

Михайло Андрусяк

великого значення для всієї України?

— З маленьких вогників може розгорітися велика ватра, — відповів він. — З таких ось фестивалів у окремому селі чи в місті може розгорітися великий повстанський вогонь — на всю Україну! І якщо цього не робити у Нижньому Вербіжі, не робити в Коломиї, то навряд чи щось буде робитися у центрі і на сході України. Треба невтомно працювати і розносити це вогнище — на схід і південь. Можна назвати це «ефектом Холодного Яру»

— завжди мусить бути перша іскра... І відповідно треба створювати умови в інших регіонах. Не треба чекати, що вони створяться самі...

Потім один з гостей свята показав мені фото стрімки карпатської скелі, під якою скупчилося багато легкових автомобілів. Виявилось, патріоти з Косова відзначали там День героя. Михайло Андрусяк прокоментував це фото так:

— Це знаменита скеля біля села Тюдів Косівського району. Влітку 1951 року енкаведисти упіймали моло-

дого повстанця — Федора Бельбегу. Вважаючи, що він уже у них в руках, вони накинули йому петлю на шию і наказали вести до криївки. Федір ніби дав згоду, але повів у протилежному напрямку. Він добре знав місцевість, чого не можна було сказати про енкаведистів, один з яких тримав у руках шнурок, за-тягнутий на шиї повстанця. Федір Бельбегу вивів на гору, порослу лісом. Вона закінчувалася урвищем, а далі шуміла рідна з дитинства ріка Черемош... Підійшовши до скелі, повста-

нець раптово кинувся вниз, потягнувши за собою і енкаведиста. Тобто загинув як герой, не порушивши присяги, забравши з собою життя одного ворога. Героїчний вчинок, приклад для молоді, тому й відзначили саме там прикарпатці автопробігом День героя. З письменником Михайлом Андрусяком говорити цікаво, прикро тільки, що сьогодні він «нарозхват», і поспілкуватися з ним хочуть багато людей. І все ж встигаю поставити йому одне запитання, яке хвилює мене відтоді, як ознайомився з його книгами. Мабуть, найактуальніша тема — це «Люди і обставини». Цю тему чудово розкривав у своїх творах білоруський письменник-фронтник Василь Биков. Оскільки твори останнього видавалися і російською мовою, то на пострадянському просторі автора знають добре. Є чудові фільми, поставлені за мотивами його повістей та оповідань. Книги Михайла Андрусяка не настільки популярні, але матеріалу, який дозволяв би знімати надзвичайно цікаві фільми, у нього не менше, ніж у Бикова. Може, навіть і більше, бо все повстанське Прикарпаття упродовж двох десятиліть радо постачає унікальний матеріал невтомному досліднику визвольних змагань. З цього приводу Михайло Андрусяк сказав мені так:

— Тема «Люди і обставини» болить мені все життя. Давно досліджую питання — зрада вимушена, під тиском обставин... Вважаю, що тут не можна всіх «чесати» під один гребінець, не можна засуджувати людину, не знаючи усіх обставин. Інколи енкаведисти ставили

людей у такі умови, що підпільники мусили говорити — бо катували їхніх батьків, дружину або дітей... А коли повстанець перебував у лабетах ворога, то багато залежало від рівня його підготовки, від розуму, сили духу. І тоді він міг грати свою гру, часом успішно. Або ж його «перегравали» органи... Не раз було таке, що повстанці давали згоду співпрацювати з ворогом, але потім, вибравши слухувати, опинялися на волі і знову йшли в підпілля, продовжували боротьбу. Прикладом успішної гри з ворогом міг бути багаторічний поєдинок із спецслужбами головнокомандувача УПА (1950–1954) Василя Кука. Навіть опинившись в руках у ворога, він не здався, не змінив своїх поглядів. Полковник КДБ Санніков, який написав книгу «Большая охота» (мається на увазі велике полювання на Василя Кука), визнає, що Кук їх переграв. Георгій Санніков закінчив юридичний факультет Київського державного університету і був одним з багатьох дипломованих працівників «органів». І йому, як дипломованому фахівцеві, довірили вести розмови з Василем Куком. Інакше кажучи, «розробляти» його. Він мав можливість тижнями сидіти в бібліотеці, готувати якісь питання. Але Василь Кук, навіть не знаючи, на які теми буде бесіда, міг «покласти» Саннікова на лопатки. Зрозуміло, що вся розмова прослуховувалася, тому офіцер навіть був вимушений просити дівчат, які вели запис, дещо вирізати з магнітофонної плівки, аби не залишалася свідчень його інтелектуальної слабкості у розмові з Василем Куком. Але це те, що відоме дослідникам. Добре було б зібрати факти стосовно інших учасників українського опору, які так чи інакше вимушені були контактувати з ворогом. Це була б цікава книга!

Звичайно, з письменником не можна не погодитись. Тільки присутні на фестивалі люди старшого покоління могли б вам розповісти безліч цікавих історій. Сьогодні був їхній день! Свято згуртувало кілька тисяч людей і тривало до пізнього вечора. Потім була повстанська ватра, вечір під зоряним небом і пісні, пісні, пісні...

Сергій ЛАЩЕНКО
с. Нижній Вербіж —
Коломия — Львів

ПІСНЯ, ЩО СТАЛА ГІМНОМ

Про те, що письменник, громадський діяч Степан Чарнецький, уродженець села Шманьківці Чортківського району Тернопільської області, є автором тексту і музики особливо популярної в народі пісні «Ой у лузі червона калина...», яка стала гімном українських січових стрільців, у радянські часи не знали не тільки митці, а й навіть його односельці. Про її автора, свого славетного земляка, мешканця села Шманьківці знали аж... у 1990 році.

Вдячні селяни у 1990 році в центрі свого села спорудили пам'ятник Степану Чарнецькому. Його на їхнє замовлення виконав сучасний відомий скульптор Іван Малайчук. А біля підніжжя пам'ятника посадили розлогий кущ калини. А також вони за власні кошти того ж року спорудили в селі пам'ятники Івану Франку, Тарасові Шевченку і насипали символічну могилу українським січовим стрільцям.

У 1992 році ще зробили пам'ятник воїнам-односельцям, полеглим у німецько-радянській війні, а через два роки і пам'ятник воюючому Українській Повстанській Армії, які виборювали незалежність своєї держави — України.

Степан Чарнецький — поет, фейлетоніст, театральний діяч, критик — створив пісенну перлину «Ой у лузі червона калина...» в 1913 році, саме в період зародження січового стрілецького руху. Вона, глибоко національна, відразу увійшла в численні співанки, стала народною піснею. Січові стрільці, для яких вона була гімном, разом з іншими

піснями понесли її вогненними дорогами визвольної війни. Де тільки були воюючі, то там була і пісня «Ой у лузі червона калина...». Вона надавала мужності в боротьбі, закликала усіх українців об'єднатись, відродити свою державу — славу Україну. Тому для радянського жорстокого режиму ця пісня була небезпечною, як і пам'ять про січових стрільців.

Вона отримала визнання майже через вісімдесят років. 16 липня 1991 року при внесенні державного синьо-жовтого прапора у Верховну Раду усі в залі засідали «Ой у лузі червона калина...».

Отже, ця пісня стала ще й своєрідним гімном українського відродження та державного суверенітету. І цього року пісні «Ой у лузі червона калина...» виповнюється сто років.

Звідки така полум'яна любов до української мови і народної пісні в Степана Чарнецького? Саме з народної пісні і сільського оточення дитинства постанала його українність. Батько Степана — священик Микола Чарнецький гарно грав на скрипці, а мати Владислава — на фортепіано, та ще з почуттям співала українські народні пісні. З малих років хлопця зачарувала мальовнича краса рідного краю.

Нелегка, але цікава доля життя і творчості автора пісні «Ой у лузі червона калина...». Він народився 21 січня 1881 року в селі Шманьківці. У родині був тринадцятою, остан-

ньою дитиною. Коли майбутньому поету було всього два з половиною роки, то раптово померли його батько і три брати. Тоді його мати із села з десятима дітьми виїхала в 1883 році спершу до міста Станіслава (нині Івано-Франківськ), а потім до Львова.

У Львові Степан Миколайович Чарнецький успішно закінчив політехнічний інститут. Тут він став членом літературної групи «Молода муза». У 1906 році працював театральним референтом товариства «Руська бесіда». А в 1913–1914 роках був режисером і мистецьким керівником театру.

У 1921–1925 роках Степан Чарнецький — активний співробітник, фейлетоніст тижневика «Українське слово», одночасно редагує сатиричний журнал «Будяк».

У Львові Степан Чарнецький спілкувався і дружив

з Іваном Франком, Василем Стефаником (вони були кумами, а ще Стефанік був хрещеним батьком доньки Чарнецького Лесі), з талановитими письменниками Богданом Лепким, Петром Карманським, Василем Пачовським та з іншими митцями.

Треба відзначити, що поет Степан Чарнецький був глибоким ліриком та майстром пейзажу.

У Львові вийшли його збірки віршів: «В години смерку» (1908), «В години задуми» (1917), «Сумні ідеї» (1920), книги новел і фейлетонів: «Дикий виноград» (1921), «Квіти і будяк» (1922), «З могого записника» (1922).

Він написав чимало пісень. Та найбільший успіх і визнання принесла Степану Чарнецькому одна його пісня «Ой у лузі червона калина...».

Цікава історія створення цього твору. У 1913 році він як режисер львівського театру «Руська бесіда» оновив виставу свого побратима по перу письменника Василя Пачовського «Сонце руїни». Тоді для вільського хору Степан Чарнецький замість пісні «Гей не дивуйтеся, добрі люди» написав свій текст нової пісні «Ой у лузі червона калина...» та використав для неї і обробив мотив пісні «Розлилися бережечки». Своім друзям, колегам сказав: «Це буде сильна пісня». І творець не помилюся. Її полюбили і визнали за свою на оточеному з'їзді січових стрільців у червні 1914

Степан ЧАРНЕЦЬКИЙ

ОЙ У ЛУЗІ ЧЕРВОНА КАЛИНА

Ой у лузі червона калина
Похилилася.
Чогось наша слава Україна
Зажурилася.

ПРИСПІВ:

А ми твою червону калину
Піднімемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Не хилися, червона калино,
Маєш білий цвіт.
Не журися, слава Україно,
Маєш вільний рід.

ПРИСПІВ:

А ми твою червону калину
Піднімемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Ой у полі ярїї пшениці
Золотистий лан.
Розпочали стрільці січові
З ворогами тан.

ПРИСПІВ:

А ми твою червону калину
Піднімемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Як пові буйнесенький вітер
З широких степів,
Та прославить по всій Україні
Січових стрільців.

ПРИСПІВ:

А ми твою червону калину
Збережемо,
А ми нашу славу Україну,
Гей, гей, розвеселимо!

Пам'ятник у селі Шманьківці

«ПРО СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РЕЛІГІЙНОЇ СИТУАЦІЇ ТА ДЕРЖАВНО-КОНФЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ»

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЗВІТ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ (КОРОТКИЙ ВИКЛАД)

(Продовження. Поч. у № 17-19, 23)

Незалежні релігійні організації мусульман, у т. ч. ті, що входять до Управління незалежних мусульманських громад України «Київський муфтіят», Духовного управління мусульман України «УММА», Духовного центру мусульман Криму, а також інші незалежні мусульманські релігійні організації, які не мають духовних центрів, нараховують разом 120 релігійних організацій, 116 громад (95 священнослужителів, у т. ч. 8 іноземців), 1 духовний навчальний заклад (27 слухачів), 9 недільних шкіл, 2 періодичних релігійних видання.

Іудаїзм представлений на території України 309 релігійними організаціями, що складає 17,1% мережі релігійних організацій національних меншин або 0,8% релігійної мережі держави. На початок 2009 року кількість іудейських релігійних організацій становила 292 одиниці або 0,8% релігійної мережі держави. Приріст кількості іудейських релігійних організацій за останні 4 роки становив 17 одиниць, а у 2012 році — 3 одиниці або 0,9%, що є нижчим від загальнодержавного (1,4%) показника приросту за 2012 рік.

Загалом, в іудейському сегменті функціонують згромадження, об'єднані чотирма центрами. Зокрема, Об'єднання іудейських релігійних організацій України представлено 89 структурами, в т. ч. 1 центром, 84 громадами (49 священнослужителів, у т. ч. 14 іноземців), 2 духовними навчальними закладами (19 слухачів), 17 недільними школами, 4 періодичними друкованими виданнями. Всеукраїнський конгрес іудейських релігійних організацій має 14 релігійних організацій, з яких 1 центр, 1 управління, 11 громад (7 священнослужителів, у т. ч. 6 іноземців), 1 духовний навчальний заклад (19 слухачів), 8 недільних шкіл, 2 періодичних видання. Об'єднання хасидів Хабал Любавич іудейських релігійних організацій України має 124 релігійні організації, в т. ч. 1 центр, 9 обласних управлінь, 107 громад (90 священнослужителів, у т. ч. 56 іноземців), 4 духовні навчальні заклади (175 слухачів), 44 недільних шкіл, 18 періодичних видання.

Релігійні організації прогресивного іудаїзму нараховують у своєму складі 52 організації, з яких 1 центр, 1 управління, 50 громад (26 священнослужителів, у т. ч. 2 іноземці), 9 недільних шкіл, 2 періодичні видання.

Інші іудейські релігійні організації об'єднують 30 громад (18 священнослужителів, у т. ч. 3 іноземці), діє 7 недільних шкіл та 2 періодичних релігійних видання.

У складі Закарпатської (Угорської) реформатської церкви діє 118 організацій, зокрема 114 громад (78 священнослужителів, у т. ч. 11 іноземців), з яких 113 функціонують у Закарпатській області.

Німецька євангелічно-лютеранська церква нараховує 42 осередки, в т. ч. 1 центр, 41 громаду (34 священнослужителів, у т. ч. 13 іноземців).

У складі Вірменської апостольської церкви нараховується 28 громад (19 священнослужителів, у т. ч. 11 іноземців), які діють у 15 областях, м. Києві та м. Севастополі.

Функціонують також поодинокі етноконфесійні громади чехів, готів, корейців, шведів, в Автономній Республіці Крим — караїмів та кримчаків, а в Херсонській та Запорізькій областях — менонітів.

Релігійні громади (як зареєстровані, так і ті, що діють без реєстрації) всіх церков, конфесій, напрямків і течій України обслуговують 31 313 священнослужителів, при цьому рівень забезпеченості релігійних громад служителями культури становить 88,3 відсотки. Зокрема, громадами УПЦ опікується 10 068 священнослужителів (забезпеченість релігійних громад складає 80,0%), УПЦ КП — 3 141 (69,0%), УАПЦ — 731 (60,7%), УГКЦ — 2 594 (69,5), РКЦ — 621 (67,1), ВСО ЄХБ — 3 124 (120,9), ВСЦ ХВЕ — 2 387 (145,3), АСД — 1174 (110,6), Свідки Єгови 1 899 (174,2).

Повністю забезпечені служителями культури громади більшості протестантських деномінацій, зокрема п'ятидесятників, баптистів, адвентистів сьомого дня та Свідків Єгови.

Актуальною залишається проблема підготовки служителів культури в Римсько-католицькій церкві, в якій 41,8% (260 осіб) священнослужителів є іноземцями, та релігійних організацій національних меншин, зокрема, в Об'єднанні хасидів Хабал Любавич іудейських релігійних організацій України, в якому іноземці складають 62,2% (56 осіб), у Вірменській апостольській церкві, де 57,9% (11 осіб) також є іноземцями.

Станом на 1 січня 2013 року релігійні організації використовують 23 814 культових та пристосованих під молитовні будівель, з них у власності релігійних організацій перебувають 11 340, у користуванні 4 581 (в тому числі в почерговому 340) будівель, з яких 3 967 є пам'ятками архітектури. Крім того, релігійні організації послуговуються 7 893 пристосованими під молитовні приміщеннями.

Відповідно до звернень віруючих, у 2012 році у власність (користування) релігійним організаціям було передано 266 культових та пристосованих під молитовні приміщення. За сприяння органів місцевої виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та із залученням позабюджетних коштів упродовж 2012 року було збудовано 247 культових будівель. Провідними релігійними організаціями впродовж 2012 року збудовано: УПЦ — 136, УПЦ КП — 47, УГКЦ — 34, ВСО ЄХБ — 13, Союзом церков ХВЕП — 9, УАПЦ — 4, РКЦ — 2 культові будівлі. У стадії будівництва перебуває 2 331 культовий об'єкт. Водночас релігійні організації користуються 7 046 орендованими приміщеннями. При цьому з 1 589 колишніх некультових церковних будівель 968 передані віруючим.

На початок 2013 року рівень забезпеченості релігійних організацій України молитовними приміщеннями становить 67,1%, в т. ч. Закарпатська (угорська) реформатська церква забезпечена на 93,8%, РКЦ — 90,3%, УПЦ — 84,0%, УГКЦ — 76,9%, ВСО ЄХБ — 68,6%, Союз церков ХВЕП — 64,6%, Церква АСД — 64,6%, УПЦ КП — 64,5%, УАПЦ — 59,4%, іудейські організації — 48,9%, мусульмани — на 26,7%.

На основі здійсненого моніторингу можна стверджувати, що на сьогодні в Україні утворено достатню мережу релігійних потреб віруючих мережу релігійних організацій. Динаміка зростання релігійної мережі свідчить про вичерпність екстенсивного розвитку релігійного середовища. Випереджаючими темпами, порівняно з традиційними церквами, зростає кількість протестантських та неорелігійних організацій, водночас зберігається історично притаманне домінування в Україні православ'я.

Стан дотримання чинного законодавства щодо релігії та церкви

Впродовж 2012 року було зафіксовано 25 випадків порушення чинного законодавства в галузі свободи совісті та діяльності релігійних організацій. У 2011 році таких випадків було зафіксовано 2, у 2010 році — 14, у 2009 році — 19.

Було також зафіксовано 1 порушення законодавства про альтернативну (невійськову) службу в Чернігівській області. Аналіз ситуації із дотримання законодавства у галузі свободи совісті дозволяє диференціювати адміністративні території за такими ознаками:

1. Області, в яких має місце складна релігійна ситуація через присутність фактів порушення законодавства, та на які припадає більшість судових позовів з майнових питань й питань реєстрації статутів релігійних організацій (Вінницька, Тернопільська, Закарпатська, Чернігівська області, Автономна Республіка Крим);

(Продовження буде)

Уріє Едемова — відома кримськотатарська письменниця, прозаїк, перекладач. Член Спілки письменників з 1975 р. Народилася 23 квітня 1938 року в с. Байдари Балаклавського району Криму. Закінчила факультет журналістики Ташкентського державного педагогічного інституту ім. Нізамі. Працювала журналістом у газеті «Ленін байраги» («Ленінський прапор»), редактором і завідувачем відділу кримськотатарської літератури та мистецтва у видавництві ім. Г. Гуляма. Після повернення на батьківщину очолювала редакцію кримськотатарської художньої літератури видавництва «Таврія» (м. Сімферополь). Член редакції журналу «Йилдиз» («Зірка»).

Авторка багатьох книг прози (назви подано в перекладі): «Червона троянда», «Обручка», «Ти завжди зі мною», «Доля», «Полум'я серця» та інших. Переклала кримськотатарською мовою повісті І. Тургенєва «Накануне» та «Первая любовь».

Вітаючи Уріє Едемову з високоліттям, пропонуємо одне з її оповідань в перекладі українською.

Надворі розгулявся буран. Гудуть, аж стогнуть, телеграфні стовпи. А в хаті бабусі Фатьми, що стоїть на околиці села, — тиша. Лиш зрідка долинає шерхит відірваної вітром бляхи на покрівлі та стукіт у шибку обламаної бурєю сухої гілки з дерева.

Бабця Фатьма відкинула з себе ковдру і встала з ліжка. Холодне повітря обволокло її тендітне тіло. Вона зіщулилась і накинута на плечі теплу хустку. Підійшла до вікна і якусь мить дивилася надвір, але там нічого не було видно. Буран, що розгулявся опівночі, перевернув увесь світ шкереберть. За вікном усе було, ніби в густому тумані.

Учора пішов перший сьогоріч сильний сніг. «Ма-буть, замело всі дороги», — подумала старенька. Якимсь відстороненим поглядом подивилася на стіну, де цокав годинник, і на її обличчі з'явилася щось схоже на посмішку: «Час настав, — сказала вона собі, — я це й без годинника знаю, звикла уже...».

Фатьма сіла на диван і тремтятьми руками почала квапливо одягатися. Можна, звичайно, й не поспішати. Година ще дуже рання. Місце, куди їй треба було йти, не так вже й далеко. Звичайно, у таку не-году старій людині буде нелегко йти, але вона все одно піде. На неї там чекають. Ні, вона чекає...

* * *

Кілька років тому бабусі Фатьмі запропонували переїхати у нове помешкання, бо стіни її старенької хатини почали осипатися. Однак вона відмовилася переїжджати, залишилася жити хоч і в старій, але такій рідній для неї оселі. Сусіди бабусі Фатьми, побачивши, як почала розвалюватися її хата, прийшли на поміч: побілили стіни, перекрили дах. І хата стала, як нова. Раніше бабуся Фатьма уникала зустрічей з головою колгоспу, бо той відразу заводив мову про її відселення до іншого помешкання з цієї халупи. Тепер же вона думала навпаки: «Нехай приходять, тепер моя хата після ремонту не гірша від інших». І, як кажуть, про вовка промовка... Одного ранку зустрілася з головою колгоспу біля своїх воріт:

— Добрий ранок, — привітався голова тихим голосом, так начеб у чомусь відчував свою провинку.

— Доброго здоров'я, синку, заходь на чашечку кави, — запросила старенька. Голова, зиркнувши на свій годинник, зайшов до двору. Наблизившись до хати, поглянув на свіжопо-

розміститися в одній з кімнат колгоспного правління, — сказав він. — Двері переставимо, щоб вони відчинялися в інший бік, аби люди, які прийдуть на прийом до лікаря, не заважали нам, а ми — їм. Гадаю, роботу можна починати...

Ось так тьотя Фатьма й почала працювати. Їй, як лікарю, не доводилося по-довгу засиджуватися в кабінеті: більше ходила по селу, по хатах, говорила з батьками. Спочатку їй здавалося, що справи в неї йшли не дуже добре. І вона навіть за-

смутилася. А вже

забуваючи приходити на цей пристанційний узгірок і зустрічати потяги... А раптом приїде?.. Раніше вона це робила у вільні від роботи години, а як вийшла на пенсію, майже щоденно. Це згодом увійшло у звичку...

Перед тим, як одержати чорну звістку про сина, вона бачила його уві сні. І дуже чітко бачила, ніби наяву. Навіть розмовляла з ним. Чомусь свого чоловіка і старшого сина так не бачила. «Тому, що вони загибли, — міркувала вона. — А між мертвими і живими не буває зв'язку. Вони оби-

не могла зрушити з місця: в неї не було сил повернутися сина додому.

Того самого ранку, коли їй приснився цей сон, вона отримала від сина листа, в якому він писав, що був поранений і тепер лежить в шпиталі.

І його справді було поранено в ногу. Отже, мати не помилилася. Вона й нині продовжує бачити такі сни. І вони всі, майже, як діти-близнята, схожі одне на одного. Старенька Фатьма і уві сні на цьому пагорбі виглядає з війни свого сина.

...Потяг наближається і, ніби сповіщаючи добру звістку, все гуде й гуде... Потім зупиняється. Фатьма не бачить, чи зійшли з по-

жити, буде мужнім джигітом.

Вона цей випадок і ці слова лікаря пам'ятає й понині, так, ніби це все відбувалося вчора. Хоч син і ріс хворобливим, однак був мужній духом. У школі вирізнявся з-поміж ровесників правдивістю, розсудливістю. Про це щоразу наголошували вчителі на батьківських зборах. З роками мати почала помічати його потяг до військової справи. І в такі хвилини до материнського серця закрадалась тривога.

Одного разу, коли Фатьма поправляла його ліжко, під подушкою знайшла гроші. Вони були акуратно складені і лежали в кон-

Уріє ЕДЕМОВА

МАТИ ЗАГИБЛОГО СОЛДАТА

НОВЕЛА

два на тому світі. А молодший син Джеват живий і тому він сниться...».

Ось як вона бачила його уві сні: йшов жорстокий бій і на землі, і в небі. Все було у вогні. Літаки з червоними зірками на крилах не на життя, а на смерть билися з літаками, в яких на крилах була чорна свастика. Все навкруги заволало синювато-чорним димом. Летять кров... І несподівано крізь чорну димову завісу проривається ще один літак з червотою зіркою на крилі. Він у лічені хвилини розправляється з чорними стервятниками. І знову все довкола стає світлим. І Фатьма бачить, що в літаку сидить її син Джеват і, махаючи їй рукою, гукає: «Я вернусь, мамо!» — і починає знижуватися до землі. Фатьма теж щось гукає йому, але не може розібрати тих слів... І — прокидається від свого крику. Потім довго не могла заснути: в голову лізли усілякі думки. Почала розгадувати, до чого цей сон. І вирішила, що він, мабуть, на краще.

Почала пригадувати сни, які їй снилися раніше. І згадався такий: поле, де щойно відримав бій. Але там не видно жодного — ні живого, ні мертвого солдата. Земля обгоріла, чорна... То тут, то там ще куриться невеликий димок. І вітерець розносить його навсбіч. І по цьому безлюдному побоїщу в довгій чорній суцільній блукає одна-однісінька Фатьма. Вона когось шукає, а кого — й сама до пуття не знає. І раптом до неї долинає чийсь стогін. Вона кидається в той бік, біжить, біжить, а стогін все ближче й ближче. І ось вона помічає серед невисокого острівця трави пораненого бійця. Він припідняв руку і попросив пити. Фатьма підступила ближче і... упізнала свого сина. Вона напоїла його водою, перев'язала поранену ногу і допомогла підвестися з землі. Притримуючи рукою пораненого сина, повела його додому. Десь на півдорозі син несподівано зупинився і сказав:

— Нога у мене вже не болить, — і, розвернувшись, попрощував назад. Фатьма стояла і дивилася йому вслід, аж поки він не зник з-перед її очей. Вона, немов скам'яніла, стояла й

блені стіни, на нову покрівлю. Обернувшись до бабусі Фатьми, запитав:

— А чому вікна і двері не пофарбували?

— Фарба є, вирішили пофарбувати якогось вихідного дня.

Голова усміхнувся, потім про щось замислився. Певно, про щось важливе, бо нахмурих свої чорні брови над світлим поглядом очей.

— Вирішили й цю зиму тут перебути? — промовив він. — Як ти його не ремонтуй, а старе воно все одно лишається старим...

Бабуся Фатьма, яка ще мить тому дивилася на голову лагідним поглядом, раптом змінилася на виду:

— А де ж мені зимувати, синку?

— Якщо ви забули, то я вам нагадаю: у нашому селі, в новій хаті. Дівчата пошили і почепили нові занавіски. І чоловіки не відстали від них: встановили газову плиту. А ви все ніяк не виберетеся з цього «музею», що нагадує минуле нашого села. І мені соромно вже перед людьми...

— Синку, ти ж і сам добре знаєш, чому я звідси нікуди не піду, — бабуся тяжко зітхнула і витерла краєчком хустки очі.

Голова, закусивши губу, втупився поглядом у землю. Він добре знав, чому бабуся Фатьма не залишає цю стару хату і не переїжджає до нової...

* * *

...Фатьма приїхала в це село багато років тому. Тоді вона була ще сорокарічною молодницею, вродливою, бідовою, працювистою. У перший же день свого приїзду завітала до колгоспної контори:

— Я — лікар, — сказала вона. — Дитячий лікар.

На ті часи в селі не було не те, що лікарні, а й навіть фельдшерського пункту. Ось так вона й розпочала тут свою лікарську діяльність. Зажадала, щоб їй для роботи виділили кімнату — якомога більшу і світлішу.

На ті часи це не легко було зробити. Та голова все ж таки пішов їй назустріч. — Поки що ви можете

верті. Мати нічого не могла втямити. Вирішила спитати в сина. Джеват почервонів як рак. Потім серйозно сказав:

— Мамо, коли я виросту, то буду подорожувати нашою країною. Ці гроші, що ви давали мені для шкільних обідів, я зекономив.

Хіба можна звернути з дороги дитину, яка росла з такими мріями, з такими думками і переконаннями? Син постарався не засмучувати матір, а щиро розповісти їй про свої наміри.

— Мамо, ви не зважайте, що я зараз такий слабкий. Піду до війська і вернусь додому ось таким льотчиком, — і показав їй надуті щокі.

Він геть не змінився. Хіба ж зміниться людина у вирі війни? Але, як видно з фотографії, яку син надіслав з фронту, він начеб змужнів, став широкоплечим джигітом. На грудях красувалися орден і медалі. А зараз нічого цього нема: на ньому якась благенська солдатська гімнастерка... Мати простягає свої руки до сина і промовляє:

— Ходімо, синку, я відведу тебе додому. Мій дім недалечко звідси, на околиці села. Через те, що він стоїть неподалік цього узгірка, я не захотіла переїжджати в інше місце. Я знала, що ти колись вернешся. Наш голова розумний чоловік, він все зрозумів і відмовився від бажання перевезти мене на інший куток села, в новий дім. Він наказав знести нашу стару хату і натомість збудувати нову на дві кімнати... Односіньчани її збудували за тиждень. Вони потурбувалися про добробут твоєї матері — матері солдата.

Бабуся Фатьма хотіла обійняти свого сина, але він раптом почав віддалятися і зник у темноті...

* * *

Буран все лютує. Бабуся Фатьма закуталася в свою теплу хустку. Не встигла вона переступити через поріг, як рвучкий вітер почав шарпати на ній хустину, хитати її тендітну постать. Та, незважаючи на негоду, старенька Фатьма пішла супроти вітру. Вона знову поспішала до потяга зустрічати з війни свого сина...

* * *

Бабуся Фатьма хотіла обійняти свого сина, але він раптом почав віддалятися і зник у темноті...

Переклад з кримськотатарської Данила КОНОНЕНКА

СЕРЦЯ РІДНА ПРИСТАНЬ...

Якщо їхати одеською трасою по території Вінницької області і, не доїжджаючи межі з кировоградськими землями, повернути праворуч, потрапляєш у місто Бершадь на річці Дохна, мальовниче, затишне, з переважачою одно- та двоповерховою забудовою, характерною для більшості вінницьких районних центрів. Можливо, воно так і залишилося б лише N-им кілометром на карті України, якби не люди, що віками селилися тут серед розкішної природи. Одних лише археологічних пам'яток у районі налічується 38, а про Бершадь як населений пункт відомо з 1459 року. Нині в ньому діють підприємства харчової промисловості, меблеве і швейне виробництво, медичний коледж, будинок культури і краєзнавчий музей.

Тут, за словами педагога із с. Джулинка, композитора і поета Володимира Івасика, жито сіють із піснею, передаючи в ній усі порухи власної душі. А праця над прикрашанням житла, виготовленням різноманітних побутових речей, повсякденного і святкового одягу із творенням своїми руками краси піднімалася до рівня мистецтва. Кращі зразки цієї народної палітри та культури демонструються в краєзнавчому музеї, експозиція музеїв історії Баланівки, композитора Родіона Скалецького у Михайлівці, картинній галереї Прокопа Колісника в Поташні.

А нещодавно першу спробу її ширшого дослідження зробив Петро Маніленко, заслужений журналіст України, впорядкувавши літературно-мистецький альманах «Сузір'я бершадських талантів». Це об'ємне великоформатне видання обсягом понад чотириста сторінок з кольоровими вкладками фотознімків героїв розповідей та їхніх творів надруковано накладом одна тисяча примірників завдяки фінансовій підтримці керівників державних установ та організацій, промислових і сільськогосподарських підприємств, депутатів різного рівня, сільських голів і приватних осіб.

«Подільський соловей», «чарівник музики і слова» — так говорили про Р. Скалецького, з ім'ям якого пов'язано в районі становлення і розвиток пісенно-музичної культури. Він народився у 1899 році в селі Михайлівка.

Фахову освіту здобув в Одеському педагогічному інституті. Викладав українську мову, літературу і музику в школах Михайлівки, Ольгополя, Тульчина, у Вінницькому педучилищі, працював у Вінницькому інституті вдосконалення вчителів і педінституті. Музичне надбання Р. Скалецького складає близько шестисот творів, більша половина з яких надрукована у кількох збірниках пісень, зокрема, «Стелися, барвінку», «Шедрий вечір, добрий вечір». Він здійснив обробку 24-х українських пісень про вечорниці. А коли читаєш у двотомнику «Весілля» (1970 р.) записаний композитором у Михайлівці обряд одруження, відчуваєш місцевий колорит широти та доброзичливості. За оцінкою фахівців, це був один із кращих описів весілля у радянський період.

Р. Скалецький записував пісні на радіо, здійснював обробку старовинної музики, працював з хоровими колективами. При Вінницькій філармонії з його ініціативи була організована капела бандуристів «Подільський вітерець». Її назва — від перших слів пісні композитора, яка більше двадцяти років звучала як позивні обласного радіомовлення. Згодом на основі капели був створений ансамбль пісні і танцю «Поділля». Нині ім'я Р. Скалецького присвоєно Бершадській дитячій музичній школі, а біля неї встановлено йому пам'ятник.

Бершадський край є рідним джерелом для багатьох митців різних жанрів, що всіма гранями свого таланту зберігають унікальну спадщину і традиції предків, розвивають їх особистим внеском у скарбницю духовних цінностей. Як діамант звучить на вокальному небозводі України голос Олександри Фоменко, солістки Одеської філармонії, народної артистки України.

Увесь світ знає Галину Струтинську з Бершаді. Вона, випускниця Київського циркового училища і Московської театральної академії, блискуче виступала як ілюзіоністка з фантастичними трюками майже в усіх країнах Європи, США, Японії, Австралії, а нині разом з чоловіком, британським коміком Санні Хензі працює в Берліні, в найбільшому шоу-реву Європи.

Викладає живопис у Пряшівському уні-

верситеті Словаччини Прокіп Колісник, заслужений художник України. З його ініціативи в рідній Поташні створено музей культури села та картинну галерею. Щороку тут проводяться мистецькі пленери, а сам художник здійснив презентації своїх двох книг есе «Чисниці» та «Від першої особи самоти».

Пейзажі та натюрморти малює в години дозвілля, а ще — пише вірші, видавши збірником, Богдан Єгоров, колишній випускник міської школи № 1, а нині ректор Одеської національної академії харчових технологій, доктор технічних наук, заслужений діяч науки і техніки України. Підтримує видання книг земляків вчений-металург із Дніпропетровська, доктор технічних наук, двічі лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки Анатолій Овчарук.

Лауреатом багатьох літературних премій, у тому числі міжнародної ім. Марусі Бек (США, 2002 р.), стала поетеса Наталка Поклад, яка родом із Маньківки. Автором чотирьох поетичних збірок є дочка письменниці Ніни Ткаченко, яка народилася в с. Лісничому, Олеся Білошвіт. Вона живе нині в Австралії.

І цей перелік яскравих талантів, розповіді про яких вміщені в першій частині «Розкрити творчість», можна продовжити іменами письменника, доктора сільськогосподарських наук Василя Троянського, поета-філософа Василя Думанського, художника Василя Корчинського, скульптора Степана Печеного, майстринь ткацького мистецтва — Фросини Пелих і Настасії Мандзенко. Майже двадцять аматорських колективів удостоєні звань «зразковий» і «народний».

У творчих особистостей — педагогів і наставників — такі ж здібні учні та вихованці. Їхні поетичні твори з розповідями про авторів друкуються в альманасі у другій частині «Літературний зорепад» під рубриками «Мої книжки — моє багатство», «Поетична пектораль» і «Вірші звеселяють серця». Ролі дітей-близнят головних героїв художнього фільму «Криза» за однойменним романом письменника Володимира Яворівського, кілька епізодів якого знімалися в селі Яланець на об'єкті Марії Іванівни і Івана Кириловича Чорненських, виконали вихованці бершадського міського дитсадка «Малютко» — трирічні дівчатка Ярослав і Назарій Синявські.

А на одному з фотознімків, уміщених у книзі, я побачила зовсім не подільську, а кримську географічну назву «Ялта». Виявляється, така річка протікає в селі М'якохид. З історією Бершадського району пов'язаний і життєпис видатної кримської вишивальниці, Героїні України, заслуженого майстра народної творчості України Віри Роїк.

«Я щасливий, що мені вдалося по-новому відкрити це ім'я для подольян, — пише у своєму зверненні до читачів автор-упорядник альманаху «Сузір'я бершадських талантів» П. Маніленко, — зібрати матеріал про

родовід жінки-легенди, чиї вироби зберігаються у музеях 44-х країн світу, і надрукувати його в книзі «Добрідень, Березівко!».

З цього села родом її чоловік — Михайло Роїк. У 1925-1927 роках він працював головою Березівської сільради, потім служив в армії. Одружившись у 1935 році з Вірою Сосюрко, переїхав у її рідне місто Лубни на Полтавщині. З перших днів Великої Вітчизняної війни він — на фронті. Проїшов бойовий шлях від Сталінграда до Варшави, за мужність і відвагу нагороджений багатьма орденами та медалями.

Віра Роїк побувала на Вінниччині кілька разів, зокрема в липні 2006 року під час виставкового туру містами України з нагоди 95-річчя від дня народження. Тоді в обласному художньому музеї за участі Всеукраїнського інформаційно-культурного центру відбулася її персональна виставка «Український рушничок», на якій демонструвалося близько ста декоративних виробів: панно, рушники, сорочки, серветки.

В альманасі вміщено розповідь про майстриню, її життєвий і творчий шлях, кілька знімків різних періодів, у тому числі зафіксований сином — Вадимом Роїком момент перетину матір'ю межі Вінницької області, а також фото площі її імені в Сімферополі. Друкуються віршовані присвяти людей різного віку та професій майстрині з книги «У вишиванках цвіт всієї України» та репортаж, опублікований у газеті «Бершадський край» 7 листопада 2012 року, про презентацію в краєзнавчому музеї виставки пам'яті Віри Роїк, організованої з ініціативи П. Маніленка. На ній експонувалися рушники, один із перших, вишитих Вірою Сергієвною, її сукня, два наперстки, якими вона працювала, книги та газетно-журнальні публікації про її творчість.

Вироби майстрині вишиті на полотні простими нитками, у колориті яких домінують червоні кольори, її улюблені. Ще при житті їй було дано оцінку на вагу золота. І прізвище її викарбувано в італійському місті Барі, де покояться мощі Миколи Чудотворця, поряд з іменами папи Римського Іоанна Павла II та Матері Терези також золотими літерами. Воїстину для справжніх талантів не існує кордонів. Їхні пісні, музика, художнє слово чи рукотворне полотно без будь-яких віз і посольств досягають людських душ і сердець в усьому світі.

Валентина НАСТІНА

ДО 200-РІЧЧЯ
КОБЗАРЯ

ГЕНІАЛЬНІСТЬ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Вийшовши з глибин народу і наснажений його вольноним духом, поет, мислитель і художник академік Тарас Шевченко до останнього свого дня залишався на позиціях національної справедливості та історичної правди. Він зрозумів перспективу розвитку цивілізації, створив зразки поезії світового рівня.

Шевченка у різні часи по-різному витлумачували. То причисляли до революціонерів-демократів, то навішували ярлики радикального націоналіста, атеїста, то робили з нього ікону. А він не був ні тим, ні тим. Він був поетом від Бога і народився саме тоді, коли українська нація була під загрозою знищення. Почуття причерненості, непевності, постійних поразок у боротьбі з режимом царизму гнобило дух народу, загрожувало переродженням у потурнаків «правнуків поганих». Зникало саме географічне поняття України, замість нього утверджувалась назва Малоросія. Потрібний був поштовх, щоб збудити народ, дати йому віру в незнищенність власного духу, повірити, що кожна нація створена природою задля ідеї існування самого людства і має право на життя. Таку історичну місію узяв на себе Тарас Шевченко

і з честю її виконав. Він зумів зрозуміти найголовнішу таїну українця — бути самим собою, постійно прагнути свободи.

Геніальність Шевченка полягає в тому, що він з величезною поетичною силою у своїх творах показав об'єктивну дійсність своєї епохи. Він був винятковою особистістю, цілком натурою, але одночасно людиною беззахисною і вразливою. Катерина Федорівна Толстая у своїх спогадах зазначає, що Тарас був як дитина добродушний, лагідний, довірливий. Незважаючи на всі несправедливості, яких він зазнав у своєму багатостраждальному житті, його віра в людей не похитнулася. Від часів «демократів» Белінського до міні-белінських, які намагалися поставити під сумнів його поезію, поет потребував захисту. Навіть із крахом царської імперії не закінчилося цензурне втручання в його поезію, допускалися купюри, перекручення аж до відвертого фальшування текстів.

Хресна прижиттєва й посмертна путь Шевченка — це хресна путь України, правдива історія грецько-їв, які гідно зберігали генну пам'ять буття своїх предків. Для нього Україна — це прекрасна мрія,

альфа і омега. Він вільний у своїх творах, знав, що страх не дає людині достоти самій до себе, тому не зважав на цензурні перепони і відповідні наслідки. Свої погляди не ховав між рядками. Маючи високу національну свідомість, шануючи культуру українського народу, поет толерантно ставився до інших національних культур і народів. «І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь...».

Тарас Шевченко широко вірував у Бога, любив його. Він розумів, що антирелігійне, як і антинаціональне, завжди аморальне, бо несе ідею насильства над конкретною людиною. Тому переважна частина його творів — це молитви. Перлинами світової поезії стали його переклади з Біблії «Давидових псалмів». Але не меншу любов він мав і до своєї України, боляче відчував людські страждання, соціальну несправедливість і національне приниження.

Я так її, як люблю
Мою Україну убогу,
Що проклену святого Бога,
За неї душу погублю!

Таке прокляття йому і жити не давало і водночас тримало на світі. Як усяка мисляча людина він шукав відповіді: чому на землі трима-

ється зло? І відповіді не знаходив. Зітканий із суперечностей, говорив до Бога нелукаво, що мав на серці:
Дай жити, серцем жити,
І людей любити...

Своєю любов'ю до Бога і України він як ніхто був сильний і непохитний. Розуміючи, що реакційна суть російського імперіалізму сама по собі не змінюється, він вірив у завершальну перемогу справедливості, бачить свій народ вільним і цивілізованим у майбутті.

Як завжди трапляється із талановитими особистостями, Шевченкові випала щаслива нагода заприязнитись із впливовими і відомими на той час у літературних і мистецьких колах людьми, які морально підтримали його і сприяли визволенню від кріпацької залежності, — Сошенком, Григоровичем, Гребінкою, Брюлловим, Жуковським та іншими. Український народ довіку сердечно вдячний їм за проявлений гуманізм і далекоглядність. Але найбільшу безкорисливу допомогу у найскладніший для поета час надав віце-президент Академії мистецтв граф Федір Петрович Толстой. Саме він зробив усе можливе для звільнення поета від солдатчини, особисто поручився за

нього і прихистив в Академії мистецтв з наданням права підвищувати свою художню освіту.

Силоче поле поезії Тараса Шевченка до наших днів не змаліло. Його ідея братерства і свободи нам не чужа. Він залишається жити у свідомості поколінь, і своїм правдивим словом служить людському прогресу. Пізнавати Шевченка — пізнавати себе, усвідомлювати, що ти причетний до ідеї — бути патріотом вільної України.

І забудеться срамотня
Давня година,
І оживе добра слава,
Слава Україні.

Микола ВАСИЛЕНКО,
член Національної спілки
письменників України

м. Херсон

Шойно у Київському видавничому центрі «Просвіта» побачив світ двотомник вибраних творів відомого українського поета Василя Марсюка. До першого тому увійшли вірші і невеликі поеми, опубліковані в раніше виданих книжках, а також ряд нових, досі не публікованих.

Поряд із віршами гострого громадянського звучання читач знайде і любовну лірику, і мальовничі картини рідної природи, і галерею портретів як колег по перу, так і митців із суміжних творчих майстерень. Увійшов до вибраного також веселий розділ із гострих епіграм і сатиричних творів.

Василь Марсюк прийшов у літературу в кінці 60-х на початку 70-х років невеличкою збіркою поезій «Сурмлять тополі» (1973), яка здобула схвальну оцінку в читачів і літературної критики. Потім з'явилися ще й ще, як-от: «Життедайність», «Обрії», «Сонячні терези», «Три криниці», «Минулому я руку подаю», «Прометеева естафета», «Вечірні вогнище» та інші.

Нинішні двокнижка — підсумок його сорокарічної творчої праці, на жаль, гідно не поцінованої ще жодною літературною відзнакою. Шкода, бо творчість цього поета варта уваги. Людина він скромна, працююча і підтвердженням цьому шойно виданий двотомник. Передне слово до вибраного В. Марсюка широко, ґрунтовно і цікаво написав доктор філології, професор з Черкас Володимир Поліщук. На жаль, через брак газетного місця ми не можемо подати статтю повністю, зважимося лиш на окремі її фрагменти, за що просимо вибачення у автора.

*Коли я відбуду земні свої строки,
оставлю у світі лиш вірші-уроки,
розкажуть вони для нащадків моїх,
чого я у Музи навчитися зміг.*

Василь Марсюк

Чогось оригінального у таким заголовком не сказав, бо кожен письменник, особливо ж поет, великою мірою «пише себе». Просто у Василя Марсюка ця особливість, думаю, явлена підкреслено акцентовано багатьма рисами. І не тільки майже суцільним «накладанням» ліричного героя («я-героя»), його лірики й ліро-епосу на особу автора, а й виразною конкретикою часопросторових картин, реальними, «життєвими» героями творів чи присвятами, яких у творах поета дуже багато, семантикою заголовків чи означеними топонімами тощо. За всієї міри художніх узагальнень Василь Марсюк, безсумнівно, «написав себе» майже «від» і «до»...

Маючи перед очима фундаментальне поетове двокнижка, можемо «вбудувати» долю Василя Марсюка «від» і «до»-сьогодення. Тим паче, що й сам поет нам у цьому активно сприяє, вилаштувавши твори, як сам пише в анотації, «за своєрідним географічно-біографічним принципом», та ще й на хронологію зважає. Навіть послуговуючись цілою низкою Марсюкових поетичних збірок («Сурмлять тополі», «Життедайність», «Обрії», «Сонячні терези», «Три криниці», «Минулому я руку подаю», «Прометеева естафета», «Вечірні вогнище», роман у віршах «Донецька прелюдія» та ін.), не можна було так цілісно «прочитати долю» поета, як це можна зробити тепер.

Хтось із мудрих дуже влучно сказав, що всі ми родом із дитинства. Ось тут, у випадку з Василем Марсюком, практично все формально-змістове (особливо-змістове) розмаїття його творчості виджерелоється з буття, витвореного в «Донецькій прелюдії» — віршованому романі про дитинство і юність, кожен із двадцяти розділів котрого висвічує певну сторінку життя, яка пізніше здобулася на художнє осмислення й масштабніше узагальнення. Тут і голодне півсирітське дитинство (кілька початкових розділів); й усвідомлена родинна трагедія — репресований батько (розділ «Сказання про снігову людину»), загиблий старший брат; і корені українського патріотизму, спочатку стихійного, а згодом глибоко усвідомленого — від засилля чужизни на Донбасі, від його наглої русифікації (розділи «Непосланий лист», «Я з вами, браття, не лукавлю»); і непрості «взаємини» поета з духовністю, релігією («І кожний вірив так, як міг»); і така властива для Василя Марсюка залюбленість у природу й жінок («В живому храмі серед нив», «За найпрекрасніший трофей»); і... Та, власне, все те, що надалі в житті і творчості поета набуде чітких і системних рис, які дозволяють вести мову про усталене розмаїття мистецького світу Василя Марсюка.

Життя складалося так, що Василеві Марсюку випала неспокійна життява дорога, котра поводи́ла його по світах, передовсім просторами українськими.

*Я теж мотався перекотиполем
Із міста в місто, наче по ярах... —*
напише він в одному з віршів. Доволі тривалою й вельми значущою стала в поета «зупинка» в Черкасах (1966-1985), після «священного» військового обов'язку й

заочного навчання в Київському університеті. Цілком певно, що саме тут Василь Марсюк сформувався як поет, отримав до рук перші три свої збірки, активно впливав на літературне життя Шевченкового краю.

Але це, сказати б, зовнішні прояви творчого поступу. Цікавіше поглянути углиб поетичних рядків і строф, які народжувалися «на черкаських вітрах». Доводиться говорити про загалом зрозуміле як для того часу — 1960-1970-х — внутрішнє роздвоєння громадянськи сумлінного митця, змушеного часто вдягати потрібну маску, або й такого, який щось приймає, а щось не приймає з установлених «правил гри»... З одного боку — обов'язкові вірші-«паровозики» перших збірок про дружбу народів, 22 квітня чи партквиток, а з іншого — проникливий мінор поезій митця, який усвідомлює власне творче лукавство і гнітиться цим: «Не переможець я, не воїн, бо наді мною той же ворон...», «...мелодія мого життя сумна, сумнішої нема у всьому світі...», «Неначе лося на поляні, мене обложено тепер...», «Я зараз наче й не в тюрмі...», «Я втомився жити обережно...» і подібне. Це рядки з тих «черкаських» літ. Звісно, цей мінор тоді писався не для друку. Значно пізніше Василь Марсюк написав про той час:

*Я теж писав крамолу
в дні ті темні,
беріг у схроні вірші і листи,
щоб хоч тепер до вас їх донести.
І обшуки не раз були таємні...*

Біль втрати батька, дедалі глибше усвідомлення національних несвобод, знайомство і дружба з черкаським політ'язнем Андрієм Химком (Хименком), ще не витравлений дух присутності Василя Симоненка в Черкасах, вільнотствування молодих тодішніх черкаських літературних живили дух і віру В. Марсюка.

Природно, були й картини, сказати б, «від протилежного», про що виразно повідує добутий зі схрону «Черкаський зошит», уміщений і в збірці «Вечірні вогнище» (2012), але не вони визначали світоглядні і творчі доміанти поета. Ота прихована у схроні частина поетичного айсберга Василя Марсюка була, безсумнівно, опозиційною, бунтарською, схилила поета до переоцінок багатьох цінностей, але ж, не оприлюднена, не явлена читачам, певно ж, «двоїла» душу і свідомість («Втомився я коритися брехні...», «Я рідко хвалився, що я — патріот...», «Давно облишив я думки про славу...», «Я вже давно пішов у схи-му...»).

Між тим у «черкаську» пору Василь Марсюк написав багато талановитих речей — ліричних, ліро-епічних, окремі з яких не були зупинені цензурою, а низку інших подавати до друку поет, певно, не наважився.

Вони не були вочевидь опозиційними, але ж мали таку текстову й підтекстову «фактуру», таку тональність і кольористику й такий подекуди «формалізм», що й віддалено не могли сподіватися на прихильність «головліту», тобто цензури.

Своєрідною «вставною новелою» в черкаському бутті Василя Марсюка сприймається «підвищення» ним власної «поетичної майстерності» в Московському літінституті, така собі, як пише поет, «несподівана радість» тривалістю у два роки. Оця «вставна новела» стала романом у віршах «Московський час». За плечима «тимчасового москвича» Марсюка вже були хай ще й не написа-

на, але жива і тривожна в душі «Донецька прелюдія» й цілком реальні, написані переважно для шухляди, черкаські вірші й поеми. Саме через таку смислову призму, думається, варто читати й оцінювати поетів «Московський час». Тоді набагато зрозуміліше сприймається виразна національна заостреність Марсюкових слів і дум від самого прибуття в Москву й до вірша «Просяючись...»:

*На всю Москву — єдиної тополі,
за день і слова рідного не чув.
Тут є все, але немає волі,
її нема і там, де є тополі...*

Я все забув, цього лиш не забув.

Якщо не основна, то одна з ключових мій поцінування людей і їхніх дій для Василя Марсюка у всій його творчості — це Україна, діяльна любов до неї, душевна відданість їй. Україна в ліриці й ліро-епосі поета постає в різних смислових і символічних вимірах — української мови й народної пісні, Дніпра й Тараса Шевченка, суперечливої історії та історичних діячів, чудової природи й неймовірної жіночої вроди... (вірші «Заповідальне», «Ода Дніпрові», «Хто ти мені, Україно?», «Любов Т. Шевченка», «Українське слово» та ін.). Із твору в творі струється думка про те, що все відходить, тільки Україна лишається з поетом, у душі... «Усі ми станемо піском і глиною, безсмертя наше — із Україною». І самого себе ставить

рів. Поет свідомий своєї неабиякої творчої майстерності, має власні естетичні переконання, доволі критично ставиться «До наших архімо-дерністів» (назва вірша), в яких не сприймає «модне жонгливання словом», «рядки незрозумілі», бо ж, на його переконання, «народу слова потрібні, як мечі». Вічна проблема українського поетичного слова! Певно, в полемічному контексті з «архімодерністами» варто сприймати й інші рядки Василя Марсюка щодо власних поезій:

*Не лайте їх
за жорсткуватий стиль!*

*Вся лірика тепер — один кисіль,
і поетичній патоці взамін
я подаю до столу гострий хрін.*

Обмовляє себе Василь Марсюк. За всієї умовності вжитих гастрономічних термінів (бо назвати не просто, що є «киселем», а що «хронном»), думається, що з-під талановитого пера поета «подавався до столу» читача далеко не тільки «гострий хрін», а й тонка, ба навіть витончена лірика («кисіль») камерного звучання. І ще питання, чого є більше. Та й хіба це важливо?

Важливіше інше: повнота й оригінальність поетичного голосу, чистота його звучання. А ці риси у творчості Василя Марсюка є.

**Володимир ПОЛІЩУК,
доктор філології, професор**

ЯСКРАВІЙ БАЛ АБО ПОЕТИЧНА АВТОБІОГРАФІЯ ВАСИЛЯ МАРСЮКА

поет перед іменем своєї землі:

*Я трудився в ім'я України,
і сумління мене не гризе,
їй одній я, можливо, щось винен,
і вона лиш прости́ть мені все...*

Філософ за освітою, В. Марсюк незвідка філософствує й у віршах «на тему» природи, тому цілком правомірно вести мову і про його натурфілософію — красу й гармонію, вічність і мінливість, бездушно-ритмічний рух «календаріуму», в якому поета найбільше приваблює осінь («Криє діброву серпанкова шаль», «В лісі дивно, в лісі чудно», «Дош голубить бузкові куші», «Осінь картина», «Осінь осоння», «Осіньний етюд», цілий розділ першого тому «Зелена гавань» та ін.). Абсолютно переважно в поеті — українська природа, яка інколи озивається фольклорними паралелями («Мати зелена діброви» та ін.). Але Марсюк-мандрильник описав і іншу природу — природу гір, природу моря, морської стихії. І тут його пейзажне перо-пензель, як правило, не тільки точне, а й витончене, ліричний герой же зовсім безпосередньо з'являється у своїх прихильностях: «Я так полюбую осінні поля...», «Люблю я квітучі вишні...».

Настрій поезії переважно тихоплинний, негучний, оповитий деяким серпанком смутку, бо ж постає спогадом, тим, що вже відбулося й, певно, вже не відбудеться. У багатьох поезіях чувається еротизм від тонко й точно витвореної чуттєвості й тілесності любовних картин. Часом у любовних віршах поет не цурається гумористичного тону або й гострого сарказму, певно, теж не з неба знятого:

*Гірше хвороби легень і печінки
ревноїці жінки, збляклої жінки.
Квітка без цвіту, без аромату
тільки в шинях*

вже знаходить розраду.

Поетичний світ Василя Марсюка багатий і різнобарвний. На якомусь етапі поет вирішив його чіткіше окреслити й дещо в ньому резюмувати. Задля цього і пропонує читачеві це двокнижка, в якому структурує власну спадщину за жанрами, що їх демонструє широким розмаїттям, тематичними циклами, котрим, безсумнівно, додатково акцентує на своїх семантичних пріоритетах, за стильовими й версифікаційними малюнками тво-

тепер загруз в асфальтнім полі, ох, Богдане.
Стоїш, залякнувши, на площі,
стоїш для слави чи для прощі,
га, Богдане?
То над чією головою
ти замахнувся булавою
тут, Богдане?
Чи довго їй в повітрі виснуть?
Хіба нема кого ще тріснуть?
Гей, Богдане!
1967 р.

* * *

Оглянься часом на минуле —
які провалили, гай-гай!
Які роки туди майнули!
Дивуюсь тільки, що не край
моїм надіям в прірві часу
і що видряпуєш шоразу
із пасток тих, із тих провалів.
Мені минулого не жаль,
а жаль за тих, що йдуть за мною
з такою ж долею сумною,
жаль за народ, що під киями
шоразу падає до ями,
і дух роз'ятрюють мені
його закурливі пісні.
Сумні пісні сумної долі...
Із ними легше у неволі.
1968 р.

БАХЧИСАРАЙ

Бахчисарай — маленький рай
давню згорілої держави.
Був гомінкий колись цей край:
тут коні пешені іржали,
несли вельможних хазяїв
в походи на слов'янські землі,
купець із Риму крам возив,
томились бранки невеселі,

В. Марсюк в редакції «Кримської світлиці»

Василь МАРСЮК

ОДА ДНІПРОВІ

Спливають рікою останні льоди,
і човен на веслах від берега диба.
Для когось Дніпро —
це багато води,
для когось — ковбана,
де ловиться риба.
Я рідко хвалився, що я — патріот,
ще рідше я скиглив,
що гнаний, забутий.
Для мене Дніпро —
український народ,
то скутий льодами,
то греблями скутий.
Не раз я співав
про вселенське добро
і кликав не раз довгождана
скресання,
а наче уперше я бачу Дніпро,
його повенеке повстання.
Весна! І потокам нема загород,
немає сьогодні, не буде й воєнки.
Зливайтесь, люди, в єдиний народ!
Зливайтесь в одну,
переповнені ріки!
28.10.2000 р.

ПЕРЕД ПАМ'ЯТНИКОМ У КИЄВІ

Прийшовши із такої далі,
якийсь малий на п'єдесталі
ти, Богдане.
Твій кінв гасав на крилах волі,

білили хмари і оселі,
мулла з мечеті голосив.
Не знав татарин ще біди,
окрім козацької держави,
а де лишав свої сліди,
там не росли три літа трави.
Навскач зійшли курні літа —
і я ввійшов сюди без бою.
Бахчисарая, що з тобою?
Де твій народ? Яка біда
його скосила, мов колосся?
У мене дитибиться волосся
і в серці горлиця рида...
Не переможець я, не воїн,
бо наді мною той же ворон,
що вбив тебе, тепер літа,
літає та ж лиха біда
і косить в мене хижі око,
та я живий іще, нівроку.
Ходжу у цвинтарному сні,
дивлюсь на давню золоту —
музейні стіни, ой, тісні
для долі цілого народу!
Дивлюсь — і горе валить з ніг,
і сум великий душу крає:
це жах, коли народ зникає
з лиця землі, неначе сніг.
Невже його уже не буде?
Бахчисарая, б'єш ти в груди!
Я не забув, як ти карав
в моїй землі нещасну хату —
тяжку, тяжку ти мав розплату.
Такої долі я б жадав
двоглавому твоєму кату!
1969 р.

ДОЛЯ

Буйний час, як орел-чорнокрилець,
по далеких краях розметав,
по краях неласкавих розніс
білі кості всіх предків моїх:
дід Лук'ян на Поділлі спочив,
дід Іон на Кавказі лежить,
батько мій у Сибіру поліг,
мати спить у донецькій землі...
І не знаю, в якій стороні
ворон виклює очі мені.
1970 р.

* * *

Я зараз наче й не в тюрмі,
а почуваюсь як у хащі.
Одне у мене на умі:
а чи за гратами не краще?
І там, і тут — німі раби,
і там, і тут — на хліб роби,
і там, і тут не видно неба,
і там, і тут мовчати треба.
Все ж декорацій там нема,
бо кожний знає: це тюрма.
Браує там, звичайно, жінки,
масних вареників, горілки,
телевізійного кіно
і вечорами доміно.
Ото й біди! А так би сміло
сидіти можна — як за діло!
17.07.1975 р.

ЗАПОВІДАЛЬНЕ

Я прошу про одне:
як не стане мене,
правобіч покладіть в домовину.
З-під землі буде слухати вухо одне
піднебесну мою Україну.
Буду знати, чи вільний
там ходить народ,

два копачі (чи більше не було?)
впустили гроб.

Туди він гуркнув прямо —
аж у моїй кімнаті загуло,
немов земля щось гостре
проковтнула
і, скрикнувши, схопилась
за живіт...

Мінялися парадні караули,
вгинався світ від гупання чобіт.
Подумалось: ще одного не стало,
хто зверхньо поглядав
на мій народ,
хоч їв з дитинства хліб його і сало...
Пардон, пардон!

Ховаю швидше жало,
адже покійник — втілення чеснот.
Гул тисячі чобіт
підсилював скорботу,
і довго ще від них
вгинався материк.

Екран погас. Збираюся на роботу
і траурний взуваю черевик.
15.11.1982 р.

* * *

Не так Романови-царі,
як ті вожді-секретарі,
забувши суд, забувши милість,
над Україною глумились
і все ще топчуться тепер,
як вчив їх Сталін-люджер.
Не так чума, не так татари
в старі часи косили люд,
як більшовицькі комісари
усе живе стоптали тут,
зробили гноєм для Росії —
нехай вона і жне, і сіє,
на нашій попелі цвіте,

з-під серця висмоктують кров.
Спинись, Україно, оглянься! —
Чого там волає поет?
Вітчизно моя, не піддайся,
візьми замість квітки багнет!
Від сну стрепенися, як птиця,
змахни гостролезим крилом,
із себе струсни нечестивців,
умийся священним Дніпром!
Свободу виборює сила
і гнів, а не квота сльоза.
Гуртуймося, братіє мила,
бо єдиність творить чудеса!
1993 р.

ХТО Є ХТО

Українські — парламент і уряд,
українські — банкіри і суд...
Українські?! Нехай нас не дурять!
Подивіться, як брови хмурять
українці — принижений люд!
Брови хмурять, а все ж не понурі.
Воля гріє, та дуже димить.
Є у кожному з нас по Петлюрі,
і Хмельницький у декому спить!
09.11.2000 р.

* * *

Було нам мало землетрусу,
щоб сонні душі потрясти.
Лиш Чорноволові і Стусу
сумні поставлено хрести.
Нам не хрестів — нам би свячених!
А ще ясної голови!
Щось мало толку від учених,
що з інкубаторів Москви.
Чи довго будуть вигнивати
в затерпліх душах чиряки?
Кругом такі всі демократи!..
А де ж мужі-чоловіки?

куди ми поночі ідем.
Уже святкуєм ювілей,
як вийшли ми із кабали,
а в нас за спинами халдеї
добро все наше розтягли.
А в кого гроші, в того сила,
а в кого сила, той і пан.
Перевертаються в могилах,
напевно, Гонта і Богдан!
05.03.2003 р.

УКРАЇНСЬКА АРИФМЕТИКА

Народ у нас якийсь невдачний:
ведуть його такі уми —
то Хабаренко, то Собачник —
а люди мруть, як від чуми.
Народ старіє і маліє,
забув про гідність, про закон,
все молоде від безнадії
вужем плазує за кордон...
Ох, ті багаті закордони!
Нешасних щастя там не жде.
А що старіші у нас мільйони —
так мільяртери є зате!
17.11.2003 р.

ПОВЕРНЕННЯ

Миколі Плав'юку —
останньому Президенту УНР
у вигнанні

Владу рідко віддають без бою,
а тим більш — гетьманську булаву.
Президенте, я горджуся тобою
за козацьку владу бойову!
В час, коли Вітчизну грабували,
і тікав хто міг за рубежі,
в час, коли невольничі підвали
вітер волі ще не освіжив,
ти вернувся, як лицар, в Україну
і сказав їй бідній: «Я — твій син,

та човен стоїть під старою вербою.
Верба ще кремезна —

ось тільки дупло
їй в грудях випалює всяке мурло —
вона до небес тягне рубані руки,
а там тільки круки,
а там тільки круки...

Дарма що у річечки назва свята,
а мало втішає — зникає вода.
Людці розорали весь луг
під городи,
і кожен, як може,
курінь собі зводить.
Печальна картина,
немов некролог.

Чи бачить із неба великий Дажбог?
А Дана-богиня? А де тая слава,
коли тут гриміли
полки Святослава?
Та ці ж береги у живої води
не раз зупиняли навалу орди,
аби у престольному Києві-граді
чужинці не паслись, як в себе у хаті!
А нині для Києва де той Трубіж?
А де Україні надійний рубіж?
Як схожа вона на вербу
прибережну —
усякий заброда ламає сердешну!
Нікого. Нічого. Лиш тиша та спека,
а ще на вербі щось клекоче делека...
Я теж обезсилів, ослаб, як Трубіж.
Тримаймося, річко!
Тримаймо рубіж!

21.06.2011 р.

ДО МОЇХ СИНІВ

Мої дві точні копії
(хоч різні ваші мами),
від вас я в безвість топаю,
але не треба драми.
Летіть, ширяйте, соколи —
моя найбільша втіха!
Що б недруги не бовкали —
я вас беріг від лиха.
Мене шляхи задимлені
не раз вели у хащі,
а ви, уже окрилені,
знайдіть дороги краші.
Гілки мої, братайтеся,
шануючи коріння!
І брата не дурайтеся,
якщо він без везіння.
Який вам шлях не випаде,
у будь-яку годину
ви не продайтеся вигоді,
не зрадьте Україну!
Мені, на вас багатому,
не страшно — в домовину,
і в небутті я знатиму,
що маю вірну зміну.
05.08.2011 р.

Сині прожилки рук моїх
про одне мені кажуть наче:
«Ти, не юний, уже б затих,
бо поезія — справа юнчача».
Так, мій стовбур уже постарів,
але ще зеленіе шоліта
і чекає ще гроз і вітрів,
і від сонця — побільше світла.
А струмки моїх синів жил
все ж поволі зливаються з небом.
Наче раб, я для інших жив —
а вже ніколи жити для себе.
22.04.2012 р.

* * *

І знов багряна осінь, як завжди,
посяла в моїй душі сум'яття.
І теплі дні, і золоті сади,
і журавлі прощаються, як браття.
Не знаю, заспокоюся коли,
коли охолодять мене сивини...
Дві пристрасті мене в житті вели:
любов до жінки і до України.
Жінки вже відпливли, як журавлі
ось відпливають строфами
розлуки,
а з ними розтають у синій млі
палкого літа всі любовні муки.
Ясних небес вам, молоді птахи,
і не журіть мене немолодого!
Я вас любив, а всі борги-гріхи
спокутую вже скоро перед Богом.
Я з Україною лишаюсь до кінця,
вона мене пригріє і змою.
А чи мені пишатись до лиція?
Хай би вона могла пишатись мною!
Багрянний гай горить,
як смолоскип,
обпалюючи крила журавлині.
Чи не тому у небі чути сльип
по літу, по мені, по Україні?
16.06.2012 р.

Хай ми різні — і Крим, і Донбас,
Подніпров'я, Волинь і Карпати,
Україна — у кожному з нас,
а вона для усіх нас — мати.
Україні не треба прикраш —
шароварні свята, концерти...
Україна — це кожний із нас,
хто за неї готовий померти!
16.09.2011 р.

В ОСІННЬОМУ САДУ,

чи живе його пісня і мова,
чи не стогне земля
від загарбницьких орд,
чи не висохла хвиля Дніпра.
А друге своє вухо в глибини земні
я спрямую, локатор неначе,
буду слухати бурі підземні страшні,
буду слухати надра гарячі.
І якщо я почую, що там, на землі,
Україні вже місця немає,
я наклику з-під себе у чорній імлі
силу пекла, що палить-карає.
Хай вулкани плечима
піднімуть всю твердь,
землетруси хай здриблять
і гори, і води,
хай безодня відкриє обійми,
як смерть, —
і пощезнуть у ній всі заброді!
І кістяк мій безодня
нехай проковтне,
я ж бо вірю: воскресне з руїни
молоде, повнокровне,
глибоке й міцне,
неспаліме коріння Вкраїни.
Про одне я прошу:
як не стане мене,
покладіть правобіч неодмінно!
1976 р.

* * *

А свиноферма — вдала форма
і для людського співжиття,
коли є корму повна норма
і сон до самозабуття.
Лежи собі і мирно хрюкай
серед таких же ситих тіл.
А мало корму — рилом грюкай —
іще чогось сипнуть на стіл.
Ох, ці коритяні ідеї!
Ох, ці коритяні брати!
Червоний ідол в Мавзолеї
змінив нам душі на роти.
17.09.1977 р.

* * *

Через Дніпро в московські далі
гримлять-курсують поїзди.
З Москви до нас везуть медалі,
а м'ясо, хліб і сталь — туди.
І так шодня і шогоднини
летять вагони з України...
Ні, ні, не крадене везуть —
комусь цяцьки за це дадуть
і золоту почеплять зірку.
Летять вагони наче в дірку,
в діру, у прірву вікову —
все на Москву, все на Москву...
25.10.1977 р.

ТЕЛЕПОХОРОН

Ховали Брежнєва.
Я штопав рукавиці.
Примірявши, сходяв у них по хліб.
Лунали скорбні марші із столиці,
і чорну, як печаль,
я сковорідку шкріб.
Зладнав картоплю смажену і з нею
поближче сів до телеприймача
дивитися, як біля Мавзолею
ховатимуть Другого Ілліча.
І аж здригнувся на мить,
коли у яму

бо ми приречені на те.
Хохляцькі підпанки ледасі
тієї ж правлять: «Ми пропащі!
Тож днем живи: пий і жери
та шкуру з ближнього дери!»
І всі деруть, хто скільки може,
немов те військо зловороже,
жорстоку вигравши війну,
грабує місто в давнину.
А українці, українці
тремтять, як перед вовком вівці.
Якби овець так, мабуть, гризли,
то й ті вже б ворога відтисли.
А ми вже ладні — в перегній,
нема кому іти на бій.
Не так страшні були царі,
як ці вожді-секретарі.
07.12.1983 р.

* * *

Замовкнув я. Заціпило мені.
Слова застряли в горлі, наче кістка.
Втомився я коритися брехні,
набридла ця радянська активістка.
Вслухаюся до інших голосів,
до гомону Прибалтики й Кавказу,
до стогону чорнобильських лісів,
до ремства без'язиково Донбасу.
Такий, мабуть, поетовий талан:
у ніч глуху виходити на чати,
коли ж гуде розбурханий майдан —
вслухатися, вдивлятися і мовчати.
25.11.1989 р.

БУДУЮ ХАТУ

Давно облишив я думки про славу,
про дзвін літературних нагород.
Будую хату. Трудно. Так державу
будує довго й важко мій народ.
Є камінь-бут. І цегла є на стіни.
Та на біду нема таких майстрів,
щоб узалися літньої години —
і до зими — щоб дім світив і грів.
Та де майстрів таких
ти знайдеш, де ти?
Берись до кельми й молота, поете!
Ми звикли жити,
граючись у жмурки,
ждемо експериментів і чудес.
Хіба ще мало нас лягло в підмурки
санкт-петербургів та одес?!
Ми добре угноїли і Варшаву,
наш піт завжди
кропив чужий город...
Будую хату. Власну. Так державу
вирешує-будує мій народ.
1989 р.

ДО УКРАЇНСЬКОЇ БРАТІЇ

Ми ждали свободи, ідилії...
Діждались, панове-брати?!
Із нір виповзають рептилії
і гриють масні животи.
Усе криворотє й покручене,
гаркаве і окоблідє
Вкраїну веде, як заручену,
в п'їтму попід руки веде.
Один — із зорею Давида,
другий — з двоголовим орлом
ведуть віковичну сновиду
до щастя під сьвіжим ярмом.
І крєвні п'явками нависли,
жирують на ній, будь здоров!
Червоно-брунатним намистом

Вже так обсіли Україну
байстрята мляві, наче сплять.
У власну совість для почину
вжену я ніж по рукоять!
18.06.2001 р.

* * *

Хто ти мені, Україно?
Мати? — То чом же лиха?!
Може, сестра чи дружина? —
Щось ти до мене глуха!
Може, ти — прабабуся,
котра в уяві живе?
Скільки кругом не дивлюся —
де твоє плем'я нове?
Все якесь кручене, квале,
де не поглянь — пустошвіт.
Серце не ние вже — коле:
що це за родовід?!
Господи, що це я? Що це!
Серед сліпих бунтарів
теж розпливався на сонце?
Мабуть, на старість здурів.
Нині здурити не дивно:
в душах така крутія!
Хто ти мені, Україно?
— Бідний, я — доля твоя!
19.12.2001 р.

І НАС КРІПИТИСЯ УЧИ!

Владіці Філарету (Денисенку),
землякові

На Україні благодать
така настала — не дай, Боже!
У церкві матір відспівать
і Патріарх уже не може.
Бо це московський, бачте, храм
(у нас, у нас на Україні).
Останній раб, останній хам
поспівчував би тут людині!
Та тільки не московський піп
з посоловілими очима —
такий собі у рясі сніп,
що носить чорта за плечима
і кличе знов нас до тюрми,
з якої вирвалися ми.
Отак, владико Філарете,
вас у рідимому селі
дістали мстиви москалі,
хоч відправляй до лазарету.
Як український патріот,
ви воскрешаєте народ,
а темні браття-односельці
холодний камінь носять в серці,
чужого слухають попа.
Яка біда! Яка ганьба!
Чого навчилася у Христоса
юрба донецька безголова?
Лише любить чуже ярмо?
Лише читать чуже письмо?
Повчилася б у ляха-пана
любити Папу Іоанна!
Та де там! Школа в нас не та!
І досі гаспидська орда
у нашій полі вие дико.
Кріпися, праведний Владико,
і нас кріпитися учи!
Освячай нам слова-мечі!
23.06.2002 р.

* * *

Земля і небо в каламуті.
А де ж омріяний едем?
Ніхто не скаже нам по суті,
і з тобою буду до загину,
хоч блукав світами до сивин!».
І віддав ти Києву клейноди,
щоб у ньому княжий дух воскрес,
щоб великі лицарі свободи
нас благословили із небес.
Важко, важко зняти з рук кайдани,
а ще важче зняти із душі!
Ще кругом жирують отамани,
з гендлярями ділять бариші.
Ще свинцем вітри московські
дишуть —
та блакиттю прапор наш сія!
Хай на ньому золотом напишуть
і твоє державницьке ім'я!
07.03.2006 р.

ДЕВІЗ

Ми усі — із одної глини,
а в житті кому як повезе...
Я нікому нічого не винен,
і прощаю усім і все.
Від життя я мав радість і кпини,
від нещастя і німб не спасе.
Я нікому нічого не винен,
і прощаю усім і все.
Я трудився в ім'я України,
і сумління мене не гризе.
Йй одній я, можливо, щось винен,
і вона лиш простить мені все.
07.06.2008 р.

НА РУБЕЖІ

Нікого. Нічого. Лиш річка Трубіж
в широкій долині —
вузький рубіж.
Та берег ще трохи заріс осокою,

Усі ми ситакешо піскамі
і глиною,
безсмерте наче —
із Україною.
В. Маринюк

ФЕСТИВАЛЬ «ЗОЛОТЕ КУРЧА – 2013»: КРИМ ЗНОВУ СЕРЕД КРАЩИХ!

XVII Всеукраїнський фестиваль фільмів і телерадіо-програм для дітей та юнацтва «Золоте курча – 2013» цього року проходив у приморському місті Іллічівську Одеської області. На фестивалі було представлено більше 100 творчих робіт, та відбірковий тур пройшли не всі і у фінальних змаганнях взяли участь 27 конкурсантів із України та творчі колективи з Болгарії, Великобританії, Македонії, Росії та США. Вони представили на розгляд журі документальні, художні та ігрові стрічки, програми, мультфільми.

Оргкомітет фестивалю «Золоте курча – 2013» очолює голова Державного комітету телебачення і радіомовлення України та В. Хмельнюк – Іллічівський міський голова. Також до оргкомітету фестивалю увійшли – Д. Кравченко, заступник голови Державного комітету телебачення і радіомовлення України, В. Мисливий, генеральний директор Українського відділення «Славутич» Міжнародного фонду розвитку кіно і телебачення для дітей та юнацтва «Фонд Ролана Бикова», Ю. Кристанова, начальник відділу культури Іллічівської міської ради та Н. Лукашевич, голова правління ВГОСГО «Народна рада».

З 30 травня до 2 червня Іллічівськ став місцем зустрічі телекомпаній усієї України та

близького і далекого зарубіжжя, кінематографічним центром нашої держави. Отже, початок літніх канікул юні іллічівці зустріли по-особливому, бо вперше в їхньому рідному місті проходив дитячий кінофорум. Ідейним засновником та творцем фестивалю в далекі 90-ті роки був відомий режисер та актор Ролан Биков, який вклав свій талант і досвід, щоб підтримувати обдаровану молодь та заохочувати її до теле- і радіотворчості, а також створювати для дітей та юнацтва теле- і радіопропродукцію на державних та комерційних каналах. Проте з численних фестивалів, заснованих Роланом Биковим у країнах СНД, залишається і впевнено йде вперед лише єдиний в Україні фестиваль «Золоте курча». І все це завдяки таким відданим дитячому кіномистецтву людям, яким був Олександр Стрелков, незмінний директор фестивалю «Золоте курча» (1995-2010 рр.). На жаль, О. Стрелкова не стало 1 червня 2010 року, він помер під час підготовки XIV фестивалю «Золоте курча». З 2011 року на фестивалі заснований «Спеціальний приз пам'яті Олександра Стрелкова».

Починаючи з XV Всеукраїнського фестивалю фільмів, телевізійних і радіопрограм

О. Польченко

для дітей та юнацтва «Золоте курча» на чолі дитячого кінофоруму стає Валентин Михайлович Мисливий, генеральний директор Українського відділення «Славутич» Міжнародного фонду розвитку кіно і телебачення для дітей та юнацтва «Фонд Ролана Бикова». Саме тоді фестиваль проходив в АР Крим в Алуці, і цей 2011 рік став випробувальним як для організаторів, так і для учасників, тому що тоді стояло гамлетівське «бути чи не бути» фестивалю взагалі. Та кримська земля виявилась щасливою і для організаторів, і для учасників, фестиваль пройшов успішно, особливо для кримчан. Адже Гран-Прі фестивалю «Золоте курча – 2011» було присуджено пригледницькій стрічці «Все можуть королі» ДТРК Крим та студії «Світанок» КРЦІОТ (автор і режисер О. Польченко, керівник студії А. Петрова).

Наступний XVI фестиваль проходив уже у Львові, і в номінації «За пропагування звичаїв та традицій українського народу» знову головний приз було присуджено ДТРК Крим та студії «Світанок» за телепрограму «Рідна хата» – телеставу «Платонів хутір» про життєвий шлях родини Симиренків. І ось у 2013 році м. Іллічівськ з хлібом і сіллю зустрічає учасників XVII Всеукраїнського фестивалю «Золоте курча – 2013». Вітаючи організаторів та учасників фестивалю, начальник відділу культури Іллічівської міської ради Юлія Кристанова зазначила, що на початку червня діти завжди живуть передчуттям свята й очікуванням приємних подарунків. Фестиваль «Золоте курча» – це шалене різнобарв'я, справжня феєрія кінофільмів і телерадіопродукції для дітей та юнацтва. І ця визначна культурна подія в Іллічівську свідчить про радісний поступ у розвитку дитячого кіномистецтва в Україні. Журі фестивалю очолює народний артист України, кінорежисер, лауреат Шевченківської премії Леонід Мужук, члени журі: Д. Дмитров, професор, голова керівної ради Європейської асоціації аудіовізуальних комунікацій, В. Костильова, доцент Інституту культури і мистецтва ім. Карпенка-Карого, В. Пашенко, заслужений артист України, О. Дмитрова, тележурналіст, член правління департаменту міжнародних зв'язків ЄААК, В. Новак, академік, народний артист Украї-

ни, кінорежисер. Три дні творчих переглядів та майстер-класів, цікавих зустрічей з відомими кіномитцями. Найкращі роботи було продемонстровано дітям із багатодітних родин, учням шкіл міста. Цей рік для Іллічівська ювілейний, за 40 років місто докорінно змінилося, розквітло новими житловими масивами, сучасними підприємствами, а Іллічівський торговий порт став гордістю не тільки для міста, але й для всієї України.

Міський голова Іллічівська Валерій Хмельнюк у своєму вітанні до учасників фестивалю наголосив, що бачить спільні з фестивалем «Золоте курча» завдання щодо розвитку здібностей дітей і юнацтва, виховання поваги до народних звичаїв, традицій, відродження національної культури та самосвідомості, популяризації досягнень світового кіномистецтва та художньої творчості. Є сподівання, що фестиваль «Золоте курча» знайде постійну прописку в Іллічівську і надасть життєдайний імпульс культурному життю міста.

Фестивальні дні промайнули швидко, в останній день з нетерпінням чекали гала-концерту та підбиття підсумків і нагородження переможців. Яким буде рішення членів журі? Адже у творчому змаганні взяли участь майже всі обласні державні телерадіокомпанії України, а також дитячо-юнацькі телевізійні студії. Треба зазначити, що цього року Гран-Прі фестивалю отримала анімаційна студія «Новатор-фільм» за неможливо чудовий аніма-

ційний фільм «Щедрик». ДТРК «Крим» на фестивалі представляла телепрограма «Рідна хата», яка розповідала про те, як в Криму шороку в день народження Л. Українки звучить українське поетичне слово на конкурсі «Змагаймося за нове життя!». Саме ця телепрограма і отримала звання лауреата і стала кращою в номінації «Телепрограми для дітей середнього віку та юнацтва». Вітаючи учасників фестивалю «Золоте курча – 2013», голова Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення В. Манжосов сказав, що фестиваль «Золоте курча» не лише родом із дитинства, але й має символічну назву, в якій поєдналися дитячі спогади про першу казку і золотистий відблиск перших творчих перемог.

Фестиваль «Золоте курча – 2013» закінчив свою роботу, учасники отримали свої нагороди і повернулись до повсякденної роботи, щоб наступного року на XVIII фестивалі знову спробувати успішно реалізувати свої творчі ідеї, пам'ятаючи, що учасників фестивалю завжди раді бачити в яскравому приморському місті Іллічівськ.

Олександр ПОЛЬЧЕНКО, лауреат Всеукраїнського фестивалю фільмів і телерадіо-програм для дітей та юнацтва «Золоте курча – 2013»

В. Манжосов

О. Стрелков

Ю. Кристанова (крайня ліворуч), В. Мисливий

В. Хмельнюк

ЗАПРОШУЄМО ДО ЛІТЕРАТУРНОГО ТАБОРУ!

З 28 червня в селі Руська Поляна (Черкаська область) розпочне свою роботу Літературний наметовий табір-школа – молодіжний проект, приурочений до святкування 200-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка.

У рамках літературного табору будуть проведені майстер-класи, де кожен учасник, наприклад, зможе дізнатися, як написати вірш чи прозу, яку б схвалили критики, чи з чого розпочати роботу над книгою і чим відрізняється творець від графомана, а також знайти відповіді на безліч інших актуальних запитань. Тренерами на літературному таборі будуть майстри літературного слова:

Сергій Пантюк – дипломант Конкурсу романів, кіносценаріїв та пісенної лірики про кохання «Коронація Слова», автор восьми книг і численних публікацій у вітчизняній і закордонній періодиці, секретар Національної спілки письменників України по роботі з молодими авторами; **Вікторія Остах** – керівник київської молодіжної літературної студії «Перехрестя», поетеса, член НСПУ; **Валентина Коваленко** – голова Черкаської обласної організації НСПУ, поетеса, прозаїк, літературознавець; **Олександр Солодар** – поет, дослідник історії та літератури Черкащини, член НСПУ, керівник Черкаського обласного літературного об'єднання ім. Василя Симоненка з 1999 до 2008 року; **Іван Дубінін** – письменник-гуморист, неперевершений майстер пародійного жанру, член НСПУ.

Також учасники табору зможуть взяти участь у творчих креативних студіях з основ фотографії, ораторської та сценічної майстерності, а також у студіях зі створення відеопоезії та відеопрози. Головною метою літературного табору, що збере близько 50 активістів та молодих літераторів з усієї України, є навчання основам літературної майстерності та створення плідної співпраці і творчої взаємодії між учасниками.

Для того, щоб взяти участь у проекті, потрібно мати необхідні туристичне спорядження (намет, карімат), сплатити до 23 червня внесок 100 грн. (у що суму входять витрати на харчування та оргвнесок, що включає оплату доставки води та палива для генератора, витрати на облаштування табору, канцтовари) та заповнити реєстраційну анкету за посиланням: <https://docs.google.com/forms/d/1I9RRzS8XM27q3Pfa0NvBnktxspeXNED29cMNkhFkU/viewform>

Реєстрація триває до 23 червня включно.

Дата проведення: 28-30 червня 2013 року.

Організатори: Черкаська обласна організація Національної спілки письменників України; Черкаський міський осередок ВМГО «Фундація регіональних ініціатив».

Детальна інформація на сайті: <http://fri.com.ua/2013/05/literaturnyj-nametoviy-tabir-shkola-kalavurnya-2013/>; <http://ualit.org/?p=8318>, а також у соціальних мережах: <http://vk.com/kalavurnia>, <https://www.facebook.com/events/644278415588365/>
Контактна особа: Олена Мяс (Довгань) тел. 093-25-68-370

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ЗБІР «ДЖУРА»

У місті Дубно з 8 до 18 липня відбудеться всеукраїнський збір «Джура 2013: Волинська Січ» за участі понад 300 школярів з усієї країни. Про це керівник Головного штабу Гри «Сокіл» («Джура») Анатолій Грива повідомив на прес-конференції в УНІАН.

«Гра «Джура» – це державна система патріотичного виховання молоді, яка діє протягом всього навчального року. Вона складається із роботи в школі, згідно із наказом Міністерства освіти передбачено план виховної роботи на рік, і все це входить у цю гру. В кінці навчального процесу відбувається шкільний етап, потім районний етап, обласний і всеукраїнський», – сказав Грива.

За його словами, протягом року у гуртках «Джура» школярі віком 9-17 років вивчають краєзнавство, інші дисципліни, після чого беруть участь у різних змаганнях. Він зазначив, що по всій Україні в школах вже діє понад 400 гуртків «Джура». Грива додав, що гуртки користуються популярністю і діють вже протягом 10 років, а останні 5 років організатори проводять всеукраїнські збори.

Разом із тим, як наголосив директор Міжнародної благодійної установи «Центр Національного відродження» Тарас Рондзістий, Міносвіти передбачає кошти лише на проведення Всеукраїнського етапу гри один раз на три роки, тому цього року до фінансування заходу долучилась громадськість.

МАМА, БРАТИК І Я – ДРУЖНА СІМ'Я

У світі так ведеться, що протягом усього свого життя людині доводиться спілкуватися з іншими людьми. Одні з цих людей — родичі та близькі, другі — кращі друзі і добрі знайомі, а треті — однокласники та однокурсники, колеги й сусіди по будинку.

Серед людей зустрічаються ті, з ким затишно спілкуватися, а буває так, що трапляються і не дуже приємні особистості. Однак, незважаючи на все це різноманіття, я вважаю, що для будь-якої людини немає на Землі людини ріднішої і ближчої, ніж мама. Вона ніколи не побажає своїй дитині зла. Немає на світі любові сильнішої, ніж материнська. Матуся дає нам життя, ростить, намагається огорнути нас любов'ю і турботою, оберігати від різних бід, дати хорошу освіту.

Я, як і всі люди, вважаю свою кохану матусю найкращою й чудовою мамою на всьому білому світі. Чому їй не властиво лицемірство? Тому, що у неї світла і нехитра душа, до всього розвинений творчий підхід, оригінальні ідеї як удома, так і на роботі.

Стіль її одягу елегантний, але в той же час спортивний.

Ми з нашою матусею — Гриною Володимирівною

Він свідчить про те, що мама з досить гарним смаком.

З раннього дитинства матуся турбувалась про мою освіту. Я їй за це дуже вдячна, бо до шести років вона вже навчила мене непогано читати і писати, що допомогло мені тоді, коли я пішла до школи.

Мама вміє спілкуватися з людьми, з усіма може знайти спільну мову. З усіма своїми знайомими вона підтримує хороші, дружні стосунки.

У мами багато подруг, що не дивно, бо вона вміє вислухати і щось порадити, а що найголовніше: не спалахує гнівом, вислуховуючи скарги інших людей. Мені здається, що завдяки таким якостям з неї міг би вийти

чудовий психолог.

Вона любить активно проводити свій вільний час: катається на велосипеді і просто гуляє селом.

Ненька ніколи не сидить на місці. Я звикла бачити її завжди в справах. Одночасно виконує безліч справ у хаті з такою швидкістю, що мене завжди це дивує. Цим вона нагадує працелюбну бджилку.

Завдяки маминій працьовитості нам з братиком Даміром завжди затишно і ми їй за це дуже вдячні. Я часто думаю про те, що якби у світі було б більше таких людей, як наша мама, то він би став набагато кращим.

Тетянка ПАХОМОВА, десятикласниця Прудівської ЗОШ Советського району

КАНІКУЛИ З КВІЛІНГОМ

Для того, щоб трохи прикрасити довколишній світ, працівники бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Сімферополь вирішили з дітьми табору денного перебування сімферопольської школи № 2 (керівник Лелеко Г. В.) створити квіткове панно технікою квілінг. Майстер-клас проводила випускни-

ця інженерно-педагогічного університету Ельвіна Осман.

Квілінг — це мистецтво виготовлення плоских або об'ємних композицій зі скручених у спіральку довгих і вузьких смужок паперу. Ельвіна розповіла дітям про історію квілінгу, показала, як працювати з папером, щоб вийшли красиві об'ємні квіти. З допомогою вожатих школярі

створили панно «Діти — квіти життя» і виставили для загального показу в школі. На завершення заходу бібліотекарі запросили хлопців та дівчат у дні шкільних канікул в свою бібліотеку, щоб урізноманітнити їхнє дозвілля.

Ірина РЕЙДЕР, завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. М. Коцюбинського м. Сімферополь

ВІЗЕРУНКИ УКРАЇНСЬКИХ СТЕЖОК

Життя людини можна порівняти з вишитою сорочкою. Вишиванка — символ України, її оберіг та гордість. Впродовж життя людина вишиває сорочку своєї сутності, буття. Нитки, малюнки дарує нам доля, а інколи ми вибираємо їх самі. Все, що відбувається в нашому житті, відображається на тій вишиванці. Регіони України не схожі за візерунками своїх орнаментів і їх кольорами, та інколи стає дивно, що ми, живучи в одній державі, настільки різні та несхожі. Тож одне з головних завдань молоді в побудові нашої держави полягає в спорідненні та єднанні. Саме такі цілі ставили перед собою організатори літературно-мистецького фестивалю «Золоті зерна одного колоса», який відбувся 16-17 травня в місті Коломия. Це був перший фестиваль, у якому взяли участь представники Криму та Коломиї. Всі учасники відчували відповідальність, адже саме від них залежала доля конкурсу.

Коломийчани дуже привітно і тепло зустріли делегацію з Криму — переможців конкурсу «Змагаємось за нове життя!» та їхніх наставників. Місто лагідно розгорнуло свої обійми, наче ненька притулила до себе рідних дітей, що заблукали, яких давно не бачила. Нас вразила краса архітектури далекого міста, захованого серед безмежних різнокольорових полів, що нерівними шматочками обіймають Прикарпатський край.

Гостей приймав Коломийський навчально-виховний комплекс № 9 «Школа-природничо-математичний ліцей» Коломийської міської ради Івано-Франківської області. Впродовж усього заходу лунали дзвінки українські пісні, що розбухували в наших серцях при-

Христина Ждан

спані почуття чогось давнього, величного, рідного. Ліцеїсти показували свою майстерність танцю, але й делегація Криму теж дивувала своїми талантами.

Змагання пройшли у номінаціях «Декламація», «Твір», «Аудіовізуальний твір», «Інсценізація», «Вокальний конкурс», «Малюнок». Усі учасники ретельно підготували свої виступи та гідно захистили ім'я свого краю, тож не було переможців та переможених. Головне, що ми всі здобули, — нові знайомства та неповторні враження.

Цікавими були екскурсії до Коломийського національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття ім. Й. Кобринського, Коломийського музею писанкового розпису — восьмого дива України. Історія міста, яка вмістилась у стінах музеїв, надихала, зачаровувала своєю рідністю та унікальністю.

Нам випала нагода подивитись на щорічний фестиваль «Обдарованість року», на якому були нагороджені учні, що впродовж навчального процесу здобували перемоги на рівні області, країни. Ми були дійсно вражені талантами коломийчан і тим, наскільки міська рада підтримує та заохочує обдарованих дітей.

Ідею фестивалю «Золоті зерна одного колоса», основні проблеми та цілі було обговорено в ефірі місцевого телеканалу НТК, в якому взяли участь організатори та учасники заходу. В процесі дискусії дійшли висновку, що тільки спільними зусиллями можна рушити камінь прогресу вперед, адже під лежачий камінь вода не тече.

Організатори конкурсу подарували кримчанам незабутню подорож до водоспаду, де нас, дітей степів та спекотного сонця, вражала та зачаровувала могутня сила нестримної води, зелень і краса Карпатських гір. Таке вічне і невіддільне людині показує потужність та владу життя і природи над усіма земними проблемами. Це щось нездоланне і невідкорене, магічне та казкове.

Кримчани залишилися у захваті від подорожі. Ми просто закохалися у лагідність та привітність міста, його мешканців, були зворушені їхньою гостинною зустріччю. Нас об'єднали узи широкі дружби. Сумно визнавати, що ми, українці, живемо за різними принципами. Ніби схід та захід України — зовсім різні планети. Жителі Прикарпаття були здивовані, що кримчани розмовляють літературною українською мовою. А ми, в свою чергу, переконалися, що розповіді про непорозуміння між жителями заходу та сходу України — просто міф. І наша держава потребує багато часу та сил, аби розв'язати такі безглузді стереотипи. Між нами є багато спільного. Просто треба знаходити у скарбниці своєї душі ці безцінні почуття української гідності, гордості, самотності та відшліфовувати їх. Але головне, щоб українці сприяли цьому єднанню та спорідненню. Один у полі не воїн, і тільки разом можна мріяти про щасливе майбутнє держави. Я дуже рада, що є українці, які цим дійсно переймаються. Від імені всіх учасників заходу мені хочеться висловити вдячність Захаровій Тетяні Миколаївні, Пасічній Ганні Миколаївні, Миколі Солоненку і всім, хто провів цей чудовий фестиваль. Саме завдяки таким людям відбувається відтворення культурних зв'язків, відновлення української самотності.

Подібні заходи дають змогу розвиватися молоді, ділитися досвідом, духовно зростати. Такі подорожі дають змогу побачити та відчувати різниці і визначити напрямки назустріч одне одному. Ми — діти однієї неньки-України, тож повинні, наче зерна одного колоса, горнутись, жити в злагоді та розумінні, а не відрешуватись одне від одного. Хочеться сподіватись, що у майбутньому, завдяки подібним фестивалям, небадужим людям, а головне — ідеї та бажанню, наша Україна буде розцвітати, а українці

будуть щасливими. І з часом ми вже будемо ткати схожі полотна, віднаходити спільні кольори. Я вірю, що тоненька ниточка відтінку достиглої пшениці не обірветься, і буде вишиватися довга стежка від Криму до Коломиї.

Подорож подарувала всім багато незабутніх емоцій, вражень. Учасники фестивалю зійшлися у думці, що зерна любові, які засіялись у наших серцях, не пропадуть, а проростуть пишним колосом на лоні нашої молоді, оновленої, незламної держави. І ми докладемо усіх зусиль, аби на полях душ інших людей проросли лани достиглої пшениці.

Христина ЖДАН, учениця 10 класу Стальнівської ЗОШ І-ІІІ ступенів Джанкойського району, учасниця літературно-мистецького фестивалю «Золоті зерна одного колоса»

Карпати — Крим

«ЩИРА ПОДЯКА ОРГАНІЗАТОРАМ ТА БЛАГОДІЙНИКАМ!» (Детальніше — на 15-й стор.)

СВЯТО В ШКОЛІ-ІНТЕРНАТІ

Нещодавно у київській загальноосвітній школі-інтернаті № 26 для дітей з вадами розумового та фізичного розвитку відбувся випускний вечір. Організаторами справжнього свята для випускників стали студенти Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв — учасники соціального благодійного клубу «Young Life». Метою клубу є створення і виконання студентами НАКККіМ благодійних, духовно-культурних, мистецьких проєктів, спрямованих на моральну та духовну підтримку дітей-сиріт.

Робота клубу розпочалася не так давно — у листопаді 2012 року, але за цей час вже було успішно реалізовано чимало проєктів. Серед них — майстер-класи, концерти, розважальні та навчальні програми, зокрема, в інтернатах м. Городня Чернігівської області, київській школі-інтернаті № 26 та Нікопольському дитячому будинку Дніпропетровської області. Ініціаторами та натхненниками клубу є студенти 3-го курсу інституту менеджменту НАКККіМ Радислав Михайлов та Марія Білик. А число студентів, які підтримують цю благородну справу, постійно зростає. Особливо в цьому концерті взяли участь співачки Ілона Мічан та Гюльзар Самедова, організатори Костянтин Шапран і Валерія Лопатіна, звукорежисер Захар Дзюбенко, хореографи Анжела Колесник і Наталія Максимчук та ведуча і співачка Юлія Качула.

Виступати перед такими глядачами не просто і водночас надзвичайно приємно. Непросто, бо серце щемить, коли бачиш цих обділених здоров'ям дітей, умови, в яких вони живуть і навчаються, й усвідомлюєш їхнє нелегке майбутнє в нашому суспільстві, де їм доведеться знаходити своє місце і за собою для виживання. А приємно — бо більш щирої, усміхненої, світлої, вдячної аудиторії варто ще пошукати! Діти ловили кожне наше слово, танцювали у парі з викладачами під кожну пісню, дарували свою невідому радість і вдячність без краплини фальші, награності, байдужості, які часом спостерігаєш серед публіки, може, здоровішої тілесно, але не духовно.

Як сказала заступник директора з виховної роботи школи-інтернату Тетяна Миколаївна Редич: «Якби не ви, у випускників не було б такого свята, бо ці діти практично не мають контакту із зовнішнім світом, який не поспішає прийняти їх такими, якими вони є, і не чекає їх з відкритими обіймами...».

Ми щасливі, що нашим благодійним концертом змогли хоч трохи прикрасити для них цей світ.

Юлія КАЧУЛА

Фото Вікторії Мартиненко

ШЕФИ — ВІЙСЬКОВІ МОРЯКИ

Протягом тривалого часу військові моряки загону радіоелектронної боротьби Військово-Морських Сил України є шефами для п'ятдесяти дошкільнят віком від трьох до десяти років з Кримського республіканського закладу «Строганівський дитячий будинок».

1 червня 2013 року, підтримуючи добру традицію шефства, військовослужбовці загону на чолі із заступником командира з виховної роботи капітаном Олександром Морозовським завітали із подарунками до своїх підопічних на святкову виставу. Цього разу дітлахи дякували своїм військовим товаришам за яскраві іграшки та спортивний інвентар, а маленьким дівчаткам до вподоби стали великі за розміром м'які іграшки.

Гості у військових одностроях побували не лише на виставі, а й ознайомились із умовами, в яких мешкають їхні маленькі підопічні. До речі, більшість

вихованців із старшої групи відразу згадали своїх шефів. Вони добре пам'ятають свій візит у гості до військових моряків.

Дітлахи із радістю прийняли подарунки та продемонстрували гостям номери художньої самодіяльності, а також свої спортивні досягнення.

За словами капітана Олександра Морозовського, добрі стосунки військових моряків та їхніх маленьких підшефних не лише додають теплоти та майже домашньої злагоди у військовому колективі, а дозволяють дарувати радість тим, хто волею долі позбавлений батьківської турботи.

— Набагато краще робити дарунки, ніж приймати їх, а коли бачиш радість в очах дітей, позбавлених батьківської опіки, то розумієш, наскільки важливі наші відвідування для дітей. Нехай в серцях цих дошкільнят назавжди житиме думка, що ми, українські військові моряки, — їхні вірні друзі та надійні старші товариші, — сказав офіцер.

Оператор-радіотелеграфіст загону РЕБ, старший матрос Олена Панка додала, що цього дня найбільшим подарунком для військових стали щирі усмішки та добрий настрій маленьких підшефних, а також їхнє гучне й дружнє «Спасибі!».

Від імені вихованців слова вдячності військовим

морякам висловила директор дитячого будинку Таїсія Плесканцевич: — Військові — наші найулюбленіші шефи, вони привносять в наше життя відтінок мужності, серйозності, відповідальності, але, незважаючи на те, що вони такі великі та сильні, при цьому вони добрі та уважні до вихованців закладу.

За словами Таїсії Миколаївни, для всіх мешканців Строганівського дитячого будинку спілкування з військовими моряками важливе, бажане й необхідне: «Ми вдячні військовим за те, що вони є нашими шефами і щиро сподіваємось на подальшу співпрацю».

Владислав СЕЛЕЗНЬОВ, підполковник

«ЩИРА ПОДЯКА ОРГАНІЗАТОРАМ ТА БЛАГОДІЙНИКАМ!»

Користуючись нагодою, від імені кримських учасників літературно-мистецького фестивалю «Золоті зерна одного колоса» хочу щиро подякувати його організаторам та благодійникам за підтримку цього заходу:

Марії Миколаївні Грицан, начальниці управління освіти Коломийської міської ради; Уляні Іванівні Мандрусяк, начальниці відділу культури Коломийської міської ради; Геннадію Мироновичу Романюку, голові постійної комісії міської ради з питань освіти, науки, туризму, інформаційної політики, засобів масової інформації та свободи слова; Ігорю Зеновійовичу Прошко, керівнику фірми «Вігор ТМ»; Миколі Миколайовичу Солоненку, заступнику голови правління ГО «Інститут розвитку громадянського суспільства»; Василю Степановичу Стефанюку, директору підприємства «Світ», в.о. голови Всеукраїнського товариства зв'язків з українцями за межами України (Товариство «Україна-Світ»); Олексію Юрійовичу Бурбаку, меценату української культури, члену громадської організації «Фронт Змін»; Олександрю Олексійовичу Болтану, меценату української культури, Всеукраїнське об'єднання «Свобода»; Олені Георгіївні Мюнстер та Володимирі Володимировичу Дацьку, працівникам Сімферопольської міської ради.

Тетяна ЗАХАРОВА,
керівник кримської
делегатії, заслужений
вчитель України

Т. Захарова

Лауреати фестивалю «Золоті зерна одного колоса»

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЧЕРВЕНЬ

15

1775 р. — за наказом Катерини II російські війська під командуванням генерала Петра Текелі зруйнували Запорозьку Січ.

1830 р. — у Севастополі почався «чумний бунт» матросів, придушений незабаром військами.

1834 р. — відкрито Київський університет.

Народився:

1941 р. — Іван Миколайчук, український кіноактор, сценарист, режисер, письменник. Зіграв 34 ролі в кіно, написав 9 сценаріїв, мав дві режисерські роботи.

«Я не знаю більш національного народного генія... До нього це був Довженко», — казав про Миколайчука Сергій Параджанов.

16

День медичного працівника.

День батька.

Почали його святкувати в Америці. Жінка на ім'я Сонора Смарта, в заміжжі Додд (Sonora Smart Dodd), в 1909 році в церкві під час служби, присвяченої Дню матері, подумала проте, що після смерті матері її і ще п'ятьох дітей виховував батько, Вільям Джексон Смарта.

Сонора хотіла, щоб її батько знав, яка він особлива людина для неї, як вона його любить і цінує. Адже її батько жертвував усім, щоб виконувати всі свої батьківські обов'язки і був в очах його дочки наймужнішим, неогоїстичним і люблячим чоловіком.

Сонора звернулася до місцевої влади з пропозицією заснувати нове свято, її підтримали і збиралися влаштувати святкування 5 червня — в день народження Вільяма Смарта, але часу на підготовку не вистачило, і свято було перенесено на 19 червня. Незабаром свято стало популярним і в інших містах штату.

Отже, День батька з'явився як вияв любові та подяки, які дочка присвятила своєму батькові. Троянди — квіти Дня батька: червоні носять, якщо батько живий, і білі, якщо батько помер.

1848 р. — у Львові засновано культурно-просвітницьку організацію «Галицько-Руська матиця». Основною метою організації було проведення просвітницької та видавничої діяльності, а також розвиток шкільництва на західноукраїнських землях.

1934 р. — у Харкові створено Спільку письменників України.

Народився:

1906 р. — Зиновій Книш (псевдонім Богдан Михайлюк), український громадсько-політичний діяч, письменник, публіцист, перекладач з есперанто.

Помер:

1578 р. — поляки стратили Івана Підкову, козацького гетьмана.

17

1876 р. — міністерство внутрішніх справ Росії заборонило друкувати книги українською мовою.

1993 р. — Україна й Росія поділили Чорноморський флот.

18

1637 р. — запорожці і донці здобули турецьку фортецю Азов.

1709 р. — зруйновано Чортотлицьку Січ.

1754 р. — закладено фортецю святої Єлисавети, пізніше — Єлисаветград, тепер — Кіровоград.

1918 р. — у Новоросійській бухті під керівництвом Федора Раскольнікова затопили Чорноморський флот, аби не

відавати його за умовами Берестейського миру.

1939 р. — відкрито пам'ятник Тарасові Шевченку на його могилі в Каневі.

Народилися:

1681 р. — Феофан Прокопович, український теолог, письменник, поет, ректор Київської академії.

1928 р. — Сергій Плчинда, український письменник, прозаїк, публіцист, критик, член Спільки письменників України (1960), автор «Словника давньоукраїнської мови» (1993), монографічно-пошукових книг «Міфи і легенди Давньої України» (2006), «Лебедя. Як і коли виникла Україна» (2005), «Як українські міфи по світу розійшлися» (2009), згідно з якими історія українського народу починається від часів Мізинської стоянки (XX-XV тис. до н. е.).

Помер:

1993 р. — Іван Гончар, український скульптор, історик, графік, майя, етнограф, колекціонер, заслужений діяч мистецтв УРСР (1960), народний художник УРСР (1991), Лауреат Державної премії УРСР ім. Т. Шевченка (1989).

1993 року на базі приватної колекції Івана Гончара засновано Український центр народної культури «Музей Івана Гончара» — державний всеукраїнський спеціалізований науково-дослідний культурно-освітній заклад.

20

1919 р. — військова делегація Української Народної Республіки підписала з поляками мирний договір.

1997 р. — Рада з питань мовної політики при Президентові України затвердила проект комплексної програми «Українська мова».

Померли:

1895 р. — Михайло Драгоманов, публіцист, історик, філософ, економіст, літературознавець, фольклорист, громадський діяч.

1964 р. — Сергій Литвиненко, старшина Армії УНР, скульптор, автор пам'ятника на могилі Івана Франка.

21

1971 р. — розкопути курган Товста Могила, український археолог Борис Мозолевський знайшов славнозвісну скіфську пектораль.

Народилися:

1805 р. — Микола Закревський, український історик, фольклорист, етнограф, лінгвіст, письменник.

1890 р. — Петро Франко, український письменник, командир авіазагону УГА.

1897 р. — Юрій Кондратюк (справжнє ім'я — Олександр Шаргей), український вчений-винахідник, один із піонерів ракетної техніки й теорії космічних польотів. Автор так званої «траєкторії Кондратюка», якою подорожували на Місяць космічні кораблі «Аполлон».

Померли:

1653 р. — Маруся Чурай, легендарна співачка та поетеса.

1860 р. — Микола Маркевич, український історик, етнограф, фольклорист, поет і композитор. Основна наукова праця — 5-томна «Історія Малоросії» (1842-1843), в якій викладено історію України від найдавніших часів до кінця XVIII ст.

Етнографічні праці: «Збірник малоросійських пісень» (1840), «Південноруські пісні» (1857), «Звичаї, повір'я, кухня та напій сучасних малоросіян» (1860). Тарас Шевченко присвятив Миколі Маркевичу вірш «Бандуристе, друже сизий».

ЛАУРЕАТИ ПРЕМІЇ ФОНДУ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА «В СВОЇЙ ХАТІ СВОЯ Й ПРАВДА, І СИЛА, І ВОЛЯ»

Правління Всеукраїнського культурно-наукового фонду Тараса Шевченка повідомляє про присудження премії Фонду «В своїй хаті своя й правда, і сила, і воля» у 2013 році.

Ними стали:

РОМАН КОВАЛЬ — письменник, краєзнавець, дослідник історії визвольної боротьби українського народу першої половини ХХ століття, автор та упорядник 44 книг, циклів радіопередач «Холодний Яр», сценаріїв документальних фільмів «Незгасимий огонь Холодного Яру», президент Історичного клубу «Холодний Яр».

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ за подвижницьку діяльність в організації вшанувань героїв визвольної боротьби українців за свою незалежність, зокрема холодоносців, спорудження їм пам'ятників, відновлення могил, найменування їхніми іменами вулиць, повернення з небуття багатьох історичних постатей.

МИКОЛА ПАЛІЄНКО — письменник, автор багатьох поетичних збірок, серед яких «Зоря Шевченка», «Послання з Чернечої гори», «Свята пора Кобзаря», невтомний поширювач Шевченкового слова, просвітянин.

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ за багаторічну плідну працю на ниві популяризації Шевченкового слова і думки: організацію урочистостей, конференцій, створення гуртків, центрів, радіо- й телепередач, ініціативу та участь у встановленні пам'ятників Кобзареві на Одещині.

Доктор магістр РУПЕРТ КЛЬОТЦЛ (Австрія) — діяч Міжнародного товариства ім. Павла Чубинського в Австрії (у 2005-2009 рр. — президент товариства), послідовний популяризатор української культури, благодійник.

НАГОРОДЖУЄТЬСЯ за активну участь в житті української громади Австрії, подвижницьку діяльність в організації заходів з поширення української культури, українських народних традицій і звичаїв, вагомий внесок у розвиток зв'язків між Україною та Австрією в галузях мистецтва, культури, науки.

Відроджуючи всеукраїнську традицію вшановувати пам'ять Кобзаря в Каневі на Чернечій горі поминальної суботи перед святою Трійцею, Фонд Тараса Шевченка проводить нагородження своїх лауреатів саме в цей день — цьогоріч 22 червня.

Президент Фонду Тараса Шевченка
Людмила КРАСИЦЬКА

* * *
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ «НЕЗБОРИМУ НАЦІЮ» —
ГАЗЕТУ ІСТОРИЧНОГО КЛУБУ «ХОЛОДНИЙ ЯР»

Її редактором є Роман Коваль — дослідник визвольної боротьби українців за свою державу у I-й половині ХХ століття. Ця газета — про долі українських січових стрільців, вояків Галицької армії, Армії УНР, повстанських отаманів та їхніх козаків, Карпатську Січ, ОУН, УПА, а також про кобзарів, українських письменників, нові книжки про визвольну боротьбу, які видає Історичний клуб «Холодний Яр».

Газета виходить 1 раз на місяць. Ціна — 17,34 грн. на рік. Передплатний індекс — 33545. Передплатуйте «Незбориму націю» і для своїх друзів та рідних — допоможіть їм пізнати історію боротьби українців за свою свободу.

Газета «Незборима нація» в Інтернеті
<http://nezboryma-naciya.org.ua/>

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ
(ДЕРЖАВНИЙ ВИЩІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ІV РІВНЯ АКРЕДИТАЦІЇ)

Оголошує конкурсний прийом у 2013 році

* до докторантури з відривом від виробництва зі спеціальності:

26.00.01 — теорія та історія культури (культурологія, мистецтвознавство, філософські та історичні науки);

* до аспірантури з відривом та без відриву від виробництва

з таких спеціальностей:

26.00.01 — теорія та історія культури (культурологія, мистецтвознавство, фі-

лософські та історичні науки);

08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) (економічні науки).

До аспірантури приймаються особи, які мають вищу освіту і кваліфікацію спеціаліста або магістра. Вступники до аспірантури подають на ім'я ректора заяву, особовий листок з обліку кадрів, копію диплома про вищу освіту, копію трудової книжки, ме-

дичну довідку про стан здоров'я за формою № 086-у, посвідчення про складені кандидатські іспити, список опублікованих наукових праць і винаходів або реферат з обраної наукової спеціальності, копію паспорта, копію ідентифікаційного коду та складають конкурсні іспити: зі спеціальності, філософії, іноземної мови (англійська, німецька, французька) у жовтні-листопаді 2013 р.

Особи, що вступають до докторантури, подають,

крім зазначеного вище, також копію диплома про присудження наукового ступеня кандидата наук, обґрунтування теми та розгорнутий план докторської дисертації.

Документи приймаються з 10 до 30 вересня поточного року. Паспорт та диплом про вищу освіту подаються вступником особисто.

Гуртожитком академія не забезпечує.

Документи подавати за адресою: Київ-15, вул. Лаврська, 9; корп. 11; відділ аспірантури-докторантури. Довідки за телефоном: (044) 501-78-28.

«ІРОДА»: ЗЛОДІЙСТВО, ПРИСТРАСТЬ, ДРАМА...

У Кримському академічному українському музичному театрі вперше в Україні здійснено постановку рок-опери «Ірода» Ігоря Поклада за п'єсою і віршами Олександра Вратарьова.

Життя і смерть тирана Іудеї — царя Ірода є одним із найдраматичніших сюжетів в історії людства. В ньому сконцентровано все: любов, пристрасть, ненависть, спорудження храму, страх втратити трон, моторошне злодійство, запізніле розкаяння... Саме на цей твір відомого українського композитора, автора багатьох пісень, мюзиклів, музики до 60-ти кінофільмів, народного артиста України І. Поклада звернув увагу директор театру, заслужений працівник культури України Володимир Загурський, підбираючи новий музичний матеріал для прем'єри.

— «Ірода» збиралися ставити на сцені столичного театру імені І. Франка, потім — у Харкові, однак так і не реалізували своїх задумів, — сказав йому при зустрічі композитор. — Чи зможете ви зробити це в Сімферополі?

В. Загурський три години слухав музику

вдома в І. Поклада. У поїзді почав читати текст п'єси. А приїхавши в Сімферополь, зателефонував у Київ:

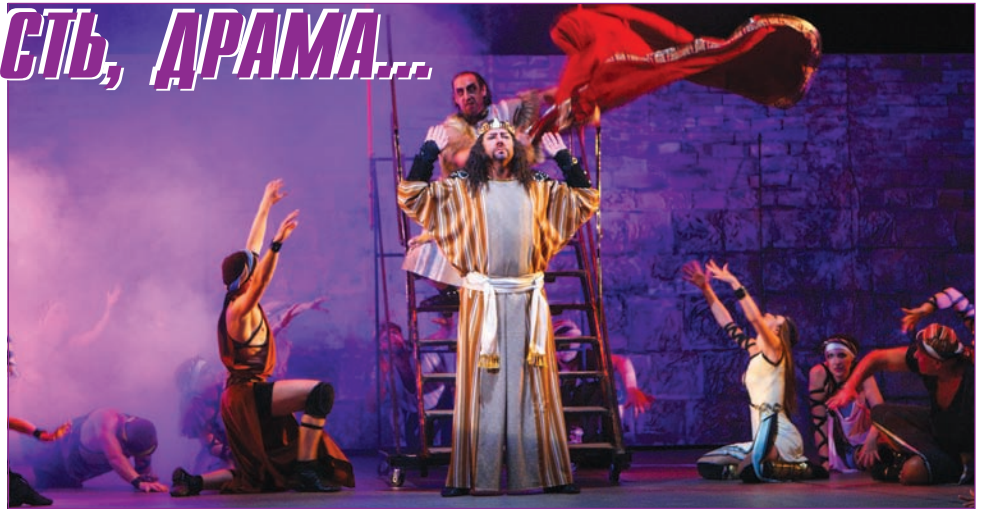
— Ігорю Дмитровичу, це те, що нам потрібно.

І розпочалася робота над такою глобальною постановкою, в якій, сказав на прес-конференції напередодні прем'єри В. Загурський, керівник цього проекту, — або пан, або пропав. Кандидатуру балетмейстера — заслуженої артистки України Алли Рубіної порекомендував І. Поклад:

— Давно живе мрією втілити цю музику в хореографії.

Ставити рок-оперу на сцені доручили молодому кримському режисеру, лауреату Премії АРК Володимиру Косову. Декораші розробив художник Геннадій Легутка, а костюми — Гетта Петкевич. Світло-звукове обладнання надала фірма «АРТ-Крим», яку очолює Валерій Золотогурський.

І засобами сучасної режисури та техніки, драматичною грою акторів на сцені динаміч-

но і гостросюжетно розгортається сумна і вічна повість про життя і смерть. Це спектакль про історію кохання жорстокого царя древньої Іудеї — Ірода до прекрасної Маріамни, ролі яких чудово виконали народний артист України Валерій Карпов і молода артистка Діана Бузова. Тиран, який вперше у житті покохав, розуміючи, що юна дівчина ніколи не відповість на його почуття, наказує її вбити і вмирає сам, сумуючи за коханою. А храм, що споруджувався ним майже десять років, буде зруйнований нащадками, і від нього залишиться лише одна платформа, відома нині як стіна плачу в Єрусалимі...

Фігура Ірода настільки суперечлива, що її спочатку розробляли як містерію з білими кінцями. Однієї назви в спектаклі було п'ять варіантів. І лише під кінець репетицій, що здійснені за рекордно короткі строки для такого масштабного музичного проекту — три місяці, були визначені дві головні лінії: по-перше, — кохання, а по-друге, — жахливий приклад вседозволеності, коли людина приврівнює себе до божества, прагне панувати, керувати душами, однак зазнає поразки, і звіди — божевілья.

— В цій історії, незважаючи на трагічний

кінець, ми все-таки прагнули зберегти благородство і душевність, щоб глядачі не побачили на сцені крові, — сказав В. Косов.

І постановникам з успіхом вдалося дотриматись цих духовних та естетичних рамок в історичному дійстві, що тримає зал у напрузі протягом більш як двох годин чудової музики, вокалу і хореографії, органічно поєднаних у драматургічній тканині. Цей спектакль, для створення якого залучено всю трупку, підготовлено по дві групи виконавців дійових осіб, а для окремих ролей — і три, став, за словами В. Загурського, найдорожчим за всю історію театру. Планується, що рок-оперою «Ірода» він буде представлений на цьогорічному міжнародному фестивалі «Боспорські агони» в Керчі.

Тирану і царю покійні чернь і знать, руху брив усе існуюче слухняне. Та хто врятує втрачену душу? Молитва чи жінка? Як знати... — цими словами Олександр Вратарьов спонукає кожного з нас замислитися і самому шукати відповідь. Минають віки, зникають держави, змінюються люди і природа, однак завжди нетлінним залишається кохання.

Валентина НАСТІНА

50-РІЧЧЯ «НАЙМИЧКИ»

У закладах культури міста Ірпеня на Київщині проводяться заходи, присвячені 200-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка, яке ми святкуватимемо наступного року. Нещодавно в Ірпінському історико-краєзнавчому музеї було відзначено 50-річчя створення на кіностудії імені Олександра Довженка фільму-опери «Наймичка».

Поетеса і літературний краєзнавець Ніла Висоцька розповіла, що опера за однойменним твором Тараса Шевченка про драматичну жіночу долю була написана в Ірпені. Музику створив композитор Михайло Вериківський, який мав дачу в Ірпені на вулиці П'онерській. А лібрето написав поет Кость Герасименко, якого до Вериківського привів Максим Рильський. Герасименко заохався в доньку Вериківського Ірину. Отож поета надихав не лише геній

Кобзаря, але й власне кохання.

«Наймичка» викликала захоплення у шанувальників оперного мистецтва. Кость Герасименко і Ірина одружилися. В них народилася дочка Марина. Але щастя сім'ї обірвала війна. У 1942 році військовий кореспондент Кость Герасименко загинув, обороняючи Батьківщину від німецько-фашистських окупантів.

В часи хрущовської «відлиги» оперу «Наймичка» було екранізовано з нагоди 150-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка. Заслужений діяч культури України, заступник директора Літературного музею Григорія Кочура Марія Кочур поділилася спогадами про зйомки фільму «Наймичка». Вона, тоді ще молода актриса Марія Форманюк, пройшла кінопроби на одну з головних ролей — Катерини. Вона не вперше пробувала зіграти роль в кіно, але отримувала відмови. Тому Марія, не чекаючи відповіді, поїхала на гастролі. В дорозі її наздогнала телеграма про затвердження на роль Катерини.

«Наймичку» знімали в Каневі. Марія Леонідівна згадує, що це була складна робота. Партнерами кіноактриси були народні артисти СРСР Лариса Руденко і Борис Гмиря. До того ж це була опера. Звичайно, драматичних акторів озвучували оперні співаки. Партию Катерини за Марією Форманюк співала народна артистка СРСР Єлизавета Чавдар. Але кіноактори мусили співати в кадрі. Музичні репетиції тривали по 4-5 годин на день. Адже було необхідно, щоб спів вокалістів збігався з артикуляцією губ виконавців, яких глядач бачить на екрані.

Трагедія жінки, яка му-

Фото Марії Форманюк в журналі «Кіно»

суть підкинути свою дитину бездітним старим, а потім найнятися до них наймичкою, щоб мати можливість бути біля сина, зворушує людські серця. Водночас щасливе кохання її сина збалансовує трагедію. Історія, від якої щемить серце, виконана чудовими акторами на тлі мальовничої української природи в поєднанні із музикою талановитого композитора та режисерською і операторською майстерністю, стала прекрасним фільмом. Його показували в Канаді, США, Бразилії.

Фото юної актриси Марії Форманюк прикрасили перші сторінки журналів «Новини кіноекрану», «Україна», «Ранок». Потім були інші ролі.

Анатолій ЗБОРОВСЬКИЙ, директор Ірпінського історико-краєзнавчого музею

Фото кінопроб до «Наймички» (з архіву Кочурів)

«ВОЛИНЬ — КРАЙ КОЗАЦЬКИЙ»

Управління культури Волинської ОДА, Музей історії сільського господарства Волині-скансен, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, Волинська обласна організація Національної спілки краєзнавців України, МГО «Школа козацького гарту»

Вельмишановні добродії! 21-23 червня 2013 року на базі Музею історії сільського господарства Волині-скансену проведеться Третя Всеукраїнська науково-практична конференція «ВОЛИНЬ — КРАЙ КОЗАЦЬКИЙ» та Перший фестиваль козацької слави Волині.

Мета конференції:

1. Наукове обґрунтування витоків ментальності українського козацтва, серцевини історії України.
2. Популяризація героїчного минулого українського козацтва та провідників козацького лицарства.
3. Пропаганда культурних здобутків і досягнення козацької нації.
4. Відродження та впровадження в навчально-виховний процес, побутову сферу традицій козацького способу життя.
5. Сприяння збереженню пам'яток козацької слави та увічнення козацької звитяги.

У програмі фестивалю — конкурси кулешу, борщу, вареників, рибної юшки, показові виступи козацьких бойових мистецтв (Бойовий гопак, Спас, Триглав, Хрест, стрільби з лука, пістолів, метання сокир, списа), концерт козацької пісні.

Учасники матимуть змогу: отримати навички верхової їзди, бути посвяченими в Українське козацтво, взяти участь в козацькій толоці зі спорудження частоклоу Волинської Січі та в етнографічному обрядодійстві «В ніч на Купала».

Завершиться конференція і фестиваль поїздкою в Національний музей-заповідник «Поле Берестецької битви».

Наша адреса: 45626, смт. Рокині, вул. Шкільна, 1, Луцький район, Волинська обл., Музей історії сільського господарства Волині-скансен. Тел. для довідок: (0332) 709-375, (050) 378-85-24.

Організатор

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com